

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І
СПОРТУ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗДОРОВ'Я, РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
КАФЕДРА КІБЕРСПОРТУ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю: 017 – Фізична культура і спорт
освітньою програмою: «Кіберспорт (eSports)»

на тему: **«СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЖІНОЧОГО
КІБЕРСПОРТУ»**

Здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Рябко Олександр Володимирович
Науковий керівник: Яковенко О.О. к.фіз.вих. доцент
Рецензент: Улан А.М.к.фіз.вих, доцент

Рекомендовано до захисту на засіданні кафедри
(протокол № 6 від 22 листопада 2024 р.)
Завідувач кафедри: Яковенко О.О. к.фіз.вих., доцент

Київ – 2024

ЗМІСТ

	ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1	ІСТОРІЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ЖІНОЧОГО КІБЕРСПОРТУ	8
1.1.	Витоки жіночого кіберспорту: Перші жіночі турніри та участь жінок у кіберспортивних змаганнях	8
1.2.	Сприйняття жіночого кіберспорту та популяризація кіберспорту серед жінок	11
1.3.	Вплив міжнародних організацій та великих кіберспортивних турнірів на розвиток жіночого кіберспорту	15
	Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2	МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	25
2.1	Методи дослідження	25
2.1.1	Аналіз науково-методичної літератури та даних мережі Інтернет	25
2.1.2	Аналіз протоколів змагань	25
2.1.3	Опитування	26
2.1.4	Контент-аналіз	26
2.1.5	Спостереження	26
2.1.6	Методи математичної статистики	27
2.1.7	Метод узагальнення	28
2.2	Організація дослідження	28
РОЗДІЛ 3	Фактори розвитку жіночого кіберспорту	30

3.1.	Соціальні та психологічні аспекти участі жінок у кіберспортивних командах	30
3.2.	Роль медіа у популяризації жіночого кіберспорту	39
3.3.	Специфіка організації жіночих кіберспортивних турнірів та ліг	45
3.3.	Перспективи та виклики розвитку жіночого кіберспорту	52
РОЗДІЛ 4	ОБГОВОРЕННЯ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	54
	ВИСНОВКИ	61
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65

ВСТУП

Актуальність. У сучасному світі кіберспорт стрімко розвивається, перетворюючись на одну з найпопулярніших форм змагань та професійної діяльності [3, 7, 9, 11]. Незважаючи на те, що кіберспорт приваблює мільйони гравців та глядачів по всьому світу, участь жінок у цьому виді спорту залишається обмеженою через низку соціальних, культурних і структурних бар'єрів [6, 19, 24]. Питання інклюзивності та рівного доступу до кіберспортивних можливостей для жінок набуває дедалі більшої актуальності, оскільки значна частина молодих жінок демонструє зацікавленість в активній участі у змаганнях та професійному рівні в цій галузі [2, 26, 41].

Сьогодні кіберспорт є потужним інструментом соціалізації та самореалізації, але через упередження та брак інклюзивності жінки залишаються менш залученими до цієї сфери. Для подолання цього бар'єру важливо розглянути, як саме формується суспільне сприйняття жіночого кіберспорту та які стратегії можуть сприяти збільшенню жіночої участі. Вивчення цих аспектів допоможе не лише зрозуміти специфіку проблем, з якими стикаються жінки в кіберспорті, але й знайти способи створення сприятливих умов для їхньої активної участі в виді спорту та розвитку напрямку загалом.

Розвиток жіночого кіберспорту стикається з численними проблемами, які мають як соціальне, так і структурне підґрунтя. Хоча інтерес до кіберспорту серед жінок зростає, рівень їхньої участі залишається значно нижчим, ніж серед чоловіків [8, 23]. Це явище обумовлене низкою чинників, серед яких ключовими є стереотипи та упередження щодо ролі жінок у кіберспорті, недостатність підтримки з боку організацій, компаній і спонсорів, а також відсутність належної видимості жіночих команд та гравців на кіберспортивній арені.

Соціальні стереотипи, що часто позиціонують кіберспорт як чоловічу діяльність, формують негативний тиск на жінок, які прагнуть професійної

кар'єри в цій сфері [14, 27, 30]. Така ситуація спричиняє відчуження жінок-гравців і знижує їхню мотивацію брати активну участь у змаганнях та розвиватися в виді спорту. Водночас, жінки, які продовжують змагатися на професійному рівні, часто стикаються з упередженістю з боку суспільства, гравців та навіть офіційних осіб.

Крім соціальних бар'єрів, жіночий кіберспорт стикається з інфраструктурними проблемами. Існує недостатньо спеціалізованих ліг, турнірів та ресурсів, спрямованих на підтримку жіночих команд та індивідуальних гравців [36, 39]. Нерівномірне фінансування і недостатність спонсорських програм також знижують привабливість кіберспорту як професійної діяльності для жінок, адже фінансова підтримка є критично важливою для підготовки команд, тренувань та участі в міжнародних змаганнях.

Оскільки кіберспортивна індустрія все більше орієнтується на інклюзивність, підтримка жіночих ліг та подій є необхідним кроком для подолання гендерної нерівності. Зацікавленість з боку компаній і брендів у підтримці жіночих команд та турнірів може не лише розширити аудиторію, а й сприяти розвитку позитивного іміджу кіберспорту загалом. Аналіз основних перешкод та можливостей для жінок у кіберспорті сприяє створенню умов для розвитку професійних кар'єр і позитивно впливає на формування різноманітної та конкурентоспроможної кіберспортивної спільноти.

Розгляд різних етапів становлення жіночого кіберспорту, аналіз інституційних чинників і ролі підтримки з боку компаній і брендів дозволяє глибше зрозуміти процес інтеграції жінок у цю галузь, особливо з огляду на зміну суспільного ставлення та зростання уваги до кіберспорту як професійної діяльності.

Мета - проаналізувати становлення та розвиток жіночого кіберспорту та визначити ключові фактори та перспективи його розвитку.

Завдання:

1. Розглянути історичні аспекти і фактори сприяння зростанню популярності кіберспорту серед жінок.

2. Визначити основні чинники, що сприяють розвитку жіночого кіберспорту та інтерес з боку компаній та брендів, які підтримують жіночі команди.

3. Оцінити поточний стан жіночого кіберспорту, визначити перспективи та можливості його розвитку.

Об'єкт дослідження - жіночий кіберспорт як соціально-культурне і спортивне явище в кіберспортивній індустрії.

Предмет дослідження - фактори впливу на популярність і розвиток жіночого кіберспорту, а також соціальні, економічні й організаційні аспекти, що визначають його поточний стан та перспективи розвитку.

В роботі було використано наступні **методи дослідження**:

- аналіз науково-методичної літератури та даних мережі Інтернет;
- аналіз протоколів змагань;
- опитування;
- контент-аналіз;
- спостереження;
- методи математичної статистики;
- метод узагальнення.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі чинників, які впливають на залучення та успіх жінок у цій галузі та розширенні існуючих знань про історичний контекст і соціальні фактори, що сприяють зростанню популярності кіберспорту серед жінок. В дослідженні визначено ключові механізми підтримки жіночого кіберспорту та вплив медійного висвітлення у жіночому кіберспорті, що дозволяє краще зрозуміти, як подолати упередження, що сприяє збільшенню кількості жінок у цій сфері.

Практична значимість. Результати даного дослідження дозволили сформулювати практичні рекомендації та стратегії для розвитку жіночого

кіберспорту, які можуть сприяти залученню жінок на новому рівні, відкриваючи перспективи для його подальшого розвитку. Практична значимість даного дослідження полягає в тому, що його результати можуть слугувати основою для розробки програм та стратегій, спрямованих на залучення більшої кількості жінок у кіберспорт, а також підвищення рівня їхньої участі. Викладені дані можуть бути використані для створення інформаційних та освітніх програм, спрямованих на подолання упереджень, що стосуються жіночої участі у кіберспорті. Результати дослідження можуть допомогти компаніям, які підтримують кіберспортивні заходи, ефективніше взаємодіяти з жіночою аудиторією, формуючи спеціальні спонсорські пропозиції та маркетингові стратегії для жіночих команд.

Перспективи дослідження охоплюють можливість розробки стратегій і рекомендацій для різних зацікавлених сторін — від кіберспортивних організацій та компаній до освітніх закладів і урядів. Результати можуть сприяти розвитку нових форм підтримки жіночих команд, підвищенню рівня медійної уваги до жіночого кіберспорту, а також формуванню стійких моделей фінансування та популяризації. Це дослідження може стати основою для подальших робіт у сфері гендерної рівності в кіберспорті, що сприятиме зміцненню його інклюзивності та впливу на глобальному рівні.

Обсяг і структура роботи. Кваліфікаційну роботу викладено на 69 сторінках тексту, вона складається зі вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних джерел (41 джерело, з них 23 іноземних). Робота ілюстрована 4 таблицями і 11 рисунками.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ЖІНОЧОГО КІБЕРСПОРТУ

1.1. Витоки жіночого кіберспорту: перші жіночі турніри та участь жінок у кіберспортивних змаганнях.

Кіберспорт сьогодні є надзвичайно популярним видом дозвілля та професійної діяльності, який об'єднує мільйони гравців і вболівальників у всьому світі. За останні два десятиліття він перетворився з невеликого хобі на глобальну індустрію, яка постійно розширюється, охоплюючи різні дисципліни, нові платформи, аудиторії та вікові групи. Проте, хоча кіберспорт асоціювався переважно з чоловічою аудиторією, сьогодні жінки вносять усе більший вклад у розвиток цього сектору, демонструючи високу зацікавленість та професійні навички.

Витоки жіночого кіберспорту сягають кінця 1990-х років, коли зароджувалися перші спроби створення змагань, відкритих для всіх, незалежно від статі [3, 8-10]. На цьому етапі кіберспортивна індустрія лише формувалася, але вже тоді деякі жінки намагалися досягти успіху у змаганнях, переважно на рівні локальних та національних турнірів. У 2000-х роках, коли кіберспорт набував все більшого міжнародного визнання, жінки почали з'являтися на світовій арені, хоча їм доводилося долати значні бар'єри: як соціальні стереотипи, так і брак фінансової та інфраструктурної підтримки [8, 10, 12].

Перші жіночі турніри були ініційовані компаніями та організаціями, які прагнули привернути увагу до кіберспорту як індустрії, де можуть брати участь всі бажаючі, незалежно від статі. Перший жіночий кіберспортивний турнір відбувся у 1997 році під назвою "Women's Cyber Athlete League" (CPL), і він став значною подією в історії кіберспорту, закладаючи основу для жіночої участі у цій сфері. Цей турнір відбувся на базі популярної у той час дисципліни

“Quake”, де професійна жіноча команда змагалася за титули і визнання на рівні з чоловічими командами. Організатором виступила Cyberathlete Professional League (CPL), яка на той момент була однією з найбільших кіберспортивних організацій [21, 25]. Відтоді CPL провела кілька турнірів, зокрема і для жінок, з акцентом на рівність і визнання їхнього внеску в кіберспорт.

Також в той рік був проведений турнір “Miss QuakeCon” також в дисципліні “Quake”, що мав на меті популяризувати участь жінок у грі, де зазвичай домінували чоловіки [10, 21]. Хоча цей турнір не мав офіційного статусу і серйозних призових, він привернув увагу до участі жінок у кіберспорті та почав формувати громадський інтерес до них. Загалом ідея проведення окремого жіночого турніру виникла у відповідь на численні виклики, з якими зіштовхувалися жінки-гравці, коли часто їм бракувало визнання і вони стикалися з негативними стереотипами та дискримінацією у спільноті, де домінували чоловіки. Тому подія CPL стала важливим кроком не лише для популяризації жіночого кіберспорту, але й для залучення нових гравців. Організатори прагнули створити більш інклюзивне середовище, де жінки могли б продемонструвати свої навички та отримати досвід змагань на професійному рівні.

На першому жіночому турнірі “Women’s Cyber Athlete League” результативність учасниць показала високий рівень їх підготовки і майстерності. Змагання з “Quake” продемонструвало не тільки вміння окремих гравців, але й злагодженість командної роботи. Однією з найяскравіших переможниць стала Кет Гаррісон, геймерка відома під ніком “Mystique”, яка продемонструвала вийняткову точність і стратегічне мислення [33]. Її перемога стала знаковою подією, яка привернула увагу до талантів жінок у кіберспорті і дала старт їхньому активнішому залученню.

Турнір також продемонстрував інші перспективні команди і окремих спортсменок, які змагалися на високому рівні, демонструючи зростаючий інтерес жінок до кіберспорту. Успіх турніру створив основу для подальшого

розвитку жіночих кіберспортивних команд, спонукання нових учасниць та підтримку з боку громадськості і спонсорів, а також змінив ставлення до жінок у професійних кіберспортивних спільнотах.

Наступним важливим етапом розвитку жіночого кіберспортивного руху стали 2000-ні роки, коли організація “ESWC (Electronic Sports World Cup)” почала проводити жіночі турніри паралельно з основними змаганнями, зокрема у таких іграх, як “Counter-Strike” [9, 26], що стало значним проривом, адже подія мала великий міжнародний резонанс і показала, що жіночі команди можуть змагатися на рівні професіоналів. Проте участь жінок в основних турнірах часто супроводжувалась стереотипами та недооцінкою з боку глядачів і навіть організаторів, що створювало додаткові труднощі для представниць цього виду спорту.

Із розвитком кіберспорту з'являлися жіночі кіберспортивні організації, наприклад “Frag Dolls”, що була створена Ubisoft у 2004 році для представлення жіночих команд на міжнародній арені. “Frag Dolls” не лише просували жіночий кіберспорт, але й стали символом жіночої участі в індустрії, залучаючи спонсорів та розширюючи аудиторію завдяки таким іграм як: “Tom Clancy's Rainbow Six” та “Counter-Strike” [3, 6].

Участь жінок у кіберспортивних змаганнях продовжувала зростати у 2010-х роках, коли компанії почали визнавати комерційний та соціальний потенціал жіночого кіберспорту [6, 9, 17]. Зокрема великі кіберспортивні організації (наприклад “Intel”) стали підтримувати жіночі турніри, а “Intel Challenge Katowice” став одним із найбільших турнірів для жінок у “Counter-Strike: Global Offensive”. Ці змагання показали здатність жіночих команд демонструвати високий рівень гри, а також привернули увагу спонсорів і медіа до подій з участю жінок та жіночих команд.

1.2. Сприйняття жіночого кіберспорту та популяризація кіберспорту серед жінок

Жіночий кіберспорт виник як відповідь на зростання популярності відеоігор та розвиток професійних кіберспортивних змагань у 2000-х роках. Хоча спочатку геймінг часто вважався чоловічим захопленням, поступово він набув популярності і серед жінок. Згідно з дослідженнями [2, 6, 8, 23], жінки почали активно цікавитися різними жанрами ігор, що сприяло їхній більшій участі в ігровій індустрії загалом, проте все ж таки довгий час продовжували існувати певні гендерні стереотипи, які обмежували участь жінок у турнірах, де домінували чоловіки. Це підштовхнуло жінок до створення власних змагань та команд, щоб подолати соціальні бар'єри, а також уникати сексизму, який часто існував у змішаних турнірах.

Оскільки індустрія кіберспорту продовжувала розширюватися, компанії та організатори турнірів почали розуміти, що підтримка жіночих команд може сприяти їхньому успіху та збільшити аудиторію. Це призвело до більшої кількості спонсорів, які інвестували в жіночий кіберспорт і підтримували розвиток жінок-геймерів та, в свою чергу, зростання кількості жінок-гравців і запит на рівні можливості в кіберспорті. Це стало ключовим фактором до появи більшої кількості турнірів, орієнтованих виключно на жінок, що дало їм можливість проявити свої навички у професійному середовищі та змагатися на високому рівні

В той же час кіберспортивна спільнота та різні організації почали активно просувати ідеї рівності та інклюзивності, створюючи політику та програми, що підтримують участь жінок у кіберспорті. Ця підтримка допомогла жінкам впевнено долучатися до цієї сфери та конкурувати на рівних з чоловіками [6, 26]. Жінки в цьому виді спорту почали отримувати більше уваги з боку медіа та соціальних мереж, що також сприяло їхній збільшенню їх популярності та підтримки з боку глядачів. Медіа стали головним інструментом для

демонстрації їхніх досягнень, а також для подолання упереджень та залучення нових жінок до кіберспорту.

Саме тому ми можемо виділити декілька важливих факторів, що стали передумовою виникнення та розвитку жіночого кіберспорту як повноцінної галузі, що продовжує активно розвиватися:

- зростання популярності відеоігор серед жінок;
- соціальні стереотипи та дискримінація;
- збільшення кількості жіночих команд і турнірів;
- підтримка з боку спонсорів і організаторів турнірів;
- сприяння рівності в кіберспорті;
- вплив соціальних мереж та медіа.

Сприйняття жіночого кіберспорту все ще стикається з низкою проблем, попри значний прогрес у напрямку інклюзивності та підтримки. Ці виклики пов'язані з усталеними стереотипами, дискримінацією та обмеженим доступом до ресурсів (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Проблеми розвитку жіночого кіберспорту

В сучасному світі вважається, що кіберспорт традиційно є "чоловічою" сферою, що формує стереотипи про нижчу здатність жінок до конкурентної гри, через що жінки в кіберспорті часто стикаються з упередженнями, що вони гірші за чоловіків [4, 24]. Це призводить до зниження їх мотивації брати участь у змаганнях, оскільки їм доводиться не лише змагатися на рівні з іншими, а й долати стереотипи про їхні можливості, відповідно долати додатковий психологічний тиск. Багато жінок, які займаються кіберспортом, регулярно зіштовхуються з токсичними коментарями, сексистськими висловлюваннями та дискримінацією в інтернет-спільноті [1, 5, 28]. Це особливо помітно в онлайн-чатах під час ігор, на стрімінгових платформах та в соціальних мережах. Така поведінка негативно впливає на психологічний стан жінок-гравців, знижує їхній ентузіазм та бажання залишатися в кіберспорті.

З іншого боку жіночий кіберспорт досі менше фінансово підтримується у порівнянні з чоловічим, що, в свою чергу, обмежує кількість команд, тренувальних баз, ресурсів і змагань (турнірів) для жінок [4, 9, 35]. Спонсори, як правило, більше зацікавлені у змішаних чи чоловічих командах, оскільки вони отримують більше медійного охоплення. Це створює замкнене коло, де відсутність підтримки знижує конкурентний рівень жіночих команд і водночас обмежує їхню популярність.

В той же час з боку медіа чоловічі кіберспортивні змагання також зазвичай отримують більше уваги ніж жіночі. Це також впливає на популярність і рівень визнання жіночих команд та окремих гравчинь. Зазвичай, жіночі змагання висвітлюються менше, і навіть відомі жінки-кіберспортсмени не отримують стільки уваги, як їхні колеги чоловіки .

Чимало престижних кіберспортивних турнірів мають обмежену кількість місць для жіночих команд або ж зовсім не включають жіночих гравців. Хоча є кілька великих жіночих турнірів, у багатьох провідних змаганнях змішаного типу жінки присутні рідко. Це означає, що вони мають менше можливостей розвиватися і досягати високих результатів на глобальному рівні.

Через низьке висвітлення жіночих турнірів та просування в медіа кращих жінок, представниць виду спорту, спостерігається низька видимість успішних жінок-кіберспортсменів у загальній масі популярних кіберспортсменів, що створює недостатньо моделей для наслідування для молодих гравчинь і, відповідно, стримує нове покоління від спроб брати участь у кіберспорті на професійному рівні, оскільки вони не бачать прикладів того, як досягти успіху у цій сфері.

Часто організатори кіберспортивних турнірів для жінок не створюють умов, рівноцінних до змішаних або чоловічих змагань, що може проявлятися в меншій кількості турнірів, меншому призовому фонді або слабшій організації подій. Жінки-кіберспортсмени часто не отримують доступу до такої ж професійної підтримки (тренери, аналітики, психологи), як чоловіки.

Загалом, проблема сприйняття жіночого кіберспорту пов'язана з глибокими соціальними упередженнями та структурними бар'єрами [22, 31, 34], які потребують зусиль з боку кіберспортивної спільноти, організаторів турнірів та медіа (рис. 1.2). Для подолання зазначених проблем, необхідно вжити комплексних заходів. По-перше, варто зосередитися на популяризації жіночого кіберспорту через медіа та соціальні платформи, які допоможуть підвищити видимість жіночих команд і спортсменок. По-друге, у числі кроків може стати створення спеціальної програми підтримки та фінансування, яка мотивує жінок до активної участі та остаточно подолати фінансові труднощі. Нарешті, варто приділити увагу освітнім ініціативам, спрямованим на подолання стереотипів та створення інклюзивної кіберспортивної спільноти.

Рис. 1.2. Можливі шляхи покращення ситуації з упередженим ставленням до жінок в кіберспорті

Отже, розвиток жіночого кіберспорту має не лише вирішальне значення для забезпечення рівних можливостей, але й відкриває нові перспективи для всієї кіберспортивної галузі. Подолання соціальних стереотипів, забезпечення фінансової підтримки та створення інклюзивної спільноти – це ключові етапи на шляху до більшого залучення жінок у кіберспорт. Застосування цих рішень сприятиме не лише зростанню кількості учасників, але підвищенню загального рівня змагань, розширюючи аудиторію та зміцнюючи позиції кіберспорту як сучасної, динамічної та відкритої для всіх індустрії.

1.3. Вплив міжнародних організацій та великих кіберспортивних турнірів на розвиток жіночого кіберспорту.

Розвиток жіночого руху в кіберспорті стикався з багатьма перешкодами: дискримінація, гендерні стереотипи, а також відсутність рівних можливостей,

що стали суттєвими бар'єрами для жінок у цій галузі. З іншого боку, розвиток соціальних мереж, платформ для трансляцій, а також зростання кількості спеціалізованих ліг для жінок сприяли позитивним зрушенням в кіберспортивному жіночому русі. У цьому контексті особливу роль відіграє підтримка відомих брендів та організацій, які починають активно інвестувати у жіночі кіберспортивні команди, що сприяє поступовій трансформації кіберспорту на більш інклюзивний та рівноправний формат [33].

Однак, попри значні зміни, питання гендерної рівності у кіберспорті залишаються актуальними. Численні дослідження демонструють, що жінки досі стикаються з обмеженим доступом до можливостей для розвитку кар'єри, часто отримують менше підтримки з боку організаторів та спонсорів. Недостатнє представництво жінок у професійному кіберспорті та специфічні складнощі, з якими вони стикаються, свідчать про необхідність створення рівних умов для всіх учасників індустрії.

Міжнародні організації та великі змагання відіграли значну роль у просуванні та підтримці жіночого кіберспорту, створюючи можливості для видимості, рівноправного змагання і професійного зростання. З появою ініціатив, таких як спеціалізовані жіночі ліги та турніри, жінки отримали платформу для демонстрації своїх навичок і можливість брати участь у високорівневих змаганнях на глобальному рівні. Зокрема Intel Extreme Masters (IEM), ESL і Women in Games [12, 16, 33], допомагають змінити ставлення до жіночого кіберспорту, інтегруючи жіночі команди у свої події та залучаючи увагу до питань гендерної рівності. Ці організації сприяють формуванню позитивного середовища для нових гравчинь і спрямовують ресурси на розвиток інклюзивних програм та ініціатив, таких як стипендії, освітні курси та підтримка в розвитку навичок.

В останні роки такі організації, як "International eSports Federation" (IeSF) та "Electronic Sports League" (ESL), активно впроваджують програми, спрямовані на розвиток жіночого кіберспорту. Наприклад, IeSF проводить

турніри, в яких беруть участь тільки жіночі команди, а також підтримує жіночі ліги на національному рівні [6, 8]. Ця організація також започаткувала спеціальні тренінги та менторські програми, спрямовані на підготовку та розвиток жінок у кіберспорті, що сприяло формуванню позитивного ставлення та подоланню стереотипів щодо ролі жінок у цій сфері.

В свою чергу такі великі турніри як “ESL Women’s Open”, “DreamHack Showdown”, та “GirlGamer Esports Festival” [6, 41], також сприяли популяризації жіночого кіберспорту, підвищивши рівень його впливу та помітність на міжнародній кіберспортивній арені. Ці турніри залучають провідні команди з усього світу та організовуються з високими стандартами, подібними до змішаних або виключно чоловічих змагань, що сприяє рівності у змаганнях та відкритості до жіночих команд. Такі організації як “Women in Games International” та “AnyKey” [41], надають інструменти і ресурси для підтримки жінок у цій сфері. Вони просувають ідеї інклюзивності, співпраці та справедливих умов для всіх гравців незалежно від статі. Ці організації також проводять дослідження, що допомагають зрозуміти потреби та бар’єри, з якими стикаються жінки у кіберспорті, та спрямовані на подолання упереджень.

Загалом великі кіберспортивні змагання стали платформою для співпраці зі світовими брендами, такими як “Intel”, “Samsung”, “HP” [6, 36] та іншими, які підтримують жіночі команди. Це сприяє тому, що все більше спонсорів починають інвестувати у жіночий кіберспорт, що дає командам та гравцям можливість покращити умови для тренувань, технічне забезпечення, маркетинг та інші важливі аспекти.

Також завдяки організації жіночих турнірів на глобальному рівні, зросла медійна присутність жінок у кіберспорті. Онлайн-трансляції, інтерв’ю, статті та документальні фільми, присвячені жіночому кіберспорту, привертають увагу глядачів по всьому світу. Підтримка з боку таких платформ, як “Twitch” і “YouTube”, дозволяє донести до ширшої аудиторії як успіхи, так і труднощі, з

якими стикаються жінки в кіберспорті, підвищуючи рівень обізнаності та інтерес до них.

Великі кіберспортивні змагання відіграють важливу роль у розвитку жіночого кіберспорту, створюючи нові можливості та сприяючи визнанню жінок на професійній арені (рис. 1.3). Проведення великих змагань, що включають жіночі турніри чи розділи для жінок, допомагає змінювати уявлення про можливості жінок у цій галузі, роблячи кіберспорт більш інклюзивним. Це важливо як для вболівальників, так і для потенційних жінок-кіберспортсменів, які через таку підтримку можуть впевненіше розвиватися у сфері.

Рис. 1.3. Значення великих турнірів на розвиток жіночого кіберспорту

В сучасному кіберспорті залучення аудиторії та підвищення видимості є важливими аспектами для розвитку жіночого кіберспорту, оскільки вони впливають на сприйняття та популяризацію цієї галузі серед широкої публіки. Участь жінок у великих кіберспортивних турнірах дозволяє збільшити “видимість” і привернути увагу до них за рахунок великих трансляцій та висвітлення подій в медіа. Такий підхід дозволяє поступово долати стереотипи та бар'єри, адже глядачі бачать приклади талановитих жінок, що змагаються на високому рівні. Саме завдяки прямим трансляціям, стрімам та медіа-матеріалам, жіночий кіберспорт стає більш доступним для вболівальників. В свою чергу це збільшує підтримку аудиторії, яка формує попит на подібні змагання та заходи, оскільки така “видимість” надихає потенційних гравчинь і допомагає утвердити жіночий кіберспорт як повноцінний напрямок індустрії. Крім того, активна аудиторія привертає увагу спонсорів, які готові вкладати ресурси в розвиток жіночих команд, що є необхідним для тривалого розвитку цієї сфери.

Включення жіночих змагань у великі кіберспортивні події стимулює розвиток інфраструктури, спрямованої на підтримку жіночих команд, що є ключовим аспектом для довгострокового успіху жіночого кіберспорту. Інфраструктура охоплює не лише фізичні та технічні ресурси, але й створення умов, які сприяють вдосконаленню навичок, підтримці гравців і команд, а також забезпечують можливості для тренувань, виступів і кар'єрного зростання. Побудова спеціалізованих кіберспортивних центрів, доступність тренерських і аналітичних послуг, надання обладнання та платформ для регулярних турнірів — усе це створює професійні умови, за яких можуть розвиватися і чоловічі, і жіночі команди. Особливо для жіночого кіберспорту такі інвестиції допомагають подолати обмеження, з якими можуть стикатися жінки-геймери. Це стимулює зростання кількості учасниць, підвищує рівень змагань та сприяє формуванню професійних ліг, які вже можуть залучати міжнародних спонсорів.

Зростання можливостей для жінок у кіберспорті також залежить від розширення доступу до програм навчання та підтримки, які можуть включати як технічну, так і психологічну підготовку. Це допомагає жінкам більш успішно інтегруватися в індустрію, досягати високих результатів і активно впливати на розвиток професійного кіберспорту.

Спонсорська підтримка надає жінкам-кіберспортсменам або цілим командам необхідні ресурси для тренувань, участі в турнірах і розвитку професійної інфраструктури. Водночас вона допомагає популяризувати жіночий кіберспорт серед більшої аудиторії та сприяє зміцненню довіри до цієї сфери [5, 19, 37]. Спонсори мають інтерес до жіночого кіберспорту, оскільки він відкриває нові можливості для брендування, привертає різноманітну аудиторію та підтримує ідеї рівності й інклюзивності, які цінуються сучасним суспільством. Участь великих компаній у фінансуванні турнірів і команд дозволяє створити більш видимі та професійні платформи для жіночих змагань, стимулюючи їхню популярність і підвищуючи якість підготовки спортсменок. Залучення спонсорів також сприяє зростанню рівня конкуренції та підвищенню стандартів у жіночому кіберспорті, що позитивно впливає на підготовку, досвід та інтерес нових гравців до цього напрямку.

Бар'єри, такі як гендерні стереотипи, обмежений доступ до ресурсів або відсутність достатньої підтримки, можуть стримувати багатьох потенційних гравчинь від участі. Однак зменшення цих бар'єрів — через спеціалізовані турніри, освітні програми та заходи інклюзивності — створює комфортніше середовище, в якому жінки можуть розвивати свої навички та досягати нових висот у кіберспорті. Такі ініціативи підвищують мотивацію жінок, демонструючи, що кіберспорт є відкритим і доступним для всіх. Розширення можливостей для тренувань, наставництва, доступу до якісного обладнання та ресурсів дозволяє жінкам підвищувати свій професійний рівень та впевненість. Створення спеціалізованих жіночих команд і ліг допомагає знизити тиск і підвищити відчуття підтримки й безпеки, а також надає більше

можливостей для самореалізації. Таким чином, ініціативи зі зниження бар'єрів не тільки сприяють залученню нових гравчинь, а й забезпечують міцнішу основу для майбутнього розвитку жіночого кіберспорту, створюючи вмотивоване, підтримуване та інклюзивне середовище для нових поколінь спортсменок.

Розвиток жіночого кіберспорту потребує комплексного підходу, який включає подолання бар'єрів, що склалися на шляху жінок у цій галузі. Успішний розвиток цього напрямку залежить не лише від участі гравчинь, але й від стратегії підтримки, яку можуть забезпечити організації, медіа, спонсори та кіберспортивні спільноти. Хоча сьогодні з'являється більше спеціалізованих ліг і змагань для жінок, все ще існує необхідність у додаткових ресурсах та інфраструктурі, щоб забезпечити рівні умови з чоловічим кіберспортом. Попри збільшення уваги до інклюзивності в кіберспорті, жінки все ще стикаються з численними викликами, такими як гендерні стереотипи, недостатня фінансова підтримка та обмеження».

Щоб сприяти активнішій успішності жінок у кіберспорті, важливо реалізувати стратегії, які забезпечують можливості для всіх гравців (табл. 1.1). Можливі шляхи впливу на розвиток жіночого напрямку включають ініціативи, які зменшують гендерні бар'єри, формують відкриту та підтримуючу спільноту, підвищують видимість жіночих змагань у медіа та залучають більше спонсорів [1, 2, 4, 13, 18, 21, 33, 38]. Розгляд цих шляхів дає змогу зрозуміти, які інструменти та стратегії є ефективними для стимулювання прогресу та інклюзивності у кіберспорті, забезпечуючи жінкам рівний доступ до можливостей у цій сфері.

Таблиця 1.1

Можливі шляхи впливу на розвиток жіночого напрямку в кіберспорті

Стратегії розвитку	Ефект від впровадження стратегії
Створення спеціалізованих ліг і турнірів	організації можуть започатковувати та підтримувати жіночі ліги та турніри, надаючи жінкам можливості для змагання на професійному рівні. Це стимулює розвиток гравчинь і допомагає їм здобути необхідний досвід
Фінансування та спонсорство	забезпечення стабільного фінансування, зокрема через партнерство з брендами та великими корпораціями, дозволяє створювати призові фонди та компенсувати витрати на тренування й технічне обладнання. Це також підвищує престижність кіберспорту та зацікавленість аудиторії
Медійна підтримка	через освітлення подій, залучення професійних коментаторів і співпрацю з медіа платформами організації популяризують кіберспорт, підвищують його привабливість для широкої аудиторії та підсилюють інтерес з боку потенційних учасників
Створення освітніх програм	запуск навчальних програм та ініціатив для розвитку професійних навичок, особливо серед новачків, допомагає залучати молоді таланти й забезпечувати їх необхідними знаннями. Це включає стипендії, тренувальні кемпи та освітні заходи
Стимулювання інклюзивності	Через політики рівності та заходи з підтримки різноманіття організації можуть сприяти залученню гравців різного походження та статі. Цей підхід сприяє розвитку відкритого середовища, де кожен може розвиватися незалежно від статі чи досвіду
Формування нормативної бази та етики	Організації можуть встановлювати правила поведінки, антидопінгові норми та політики для запобігання токсичній поведінці в команді та на змаганнях. Це забезпечує безпечне середовище для розвитку гравців та підвищення стандартів якості гри

Застосовуючи ці стратегії розвитку кіберспортивного жіночого руху кіберспортивні організації мають можливість не лише підвищувати престиж кіберспорту, а й створювати більш розвинене, інклюзивне та професійне середовище для гравців і шанувальників. Загалом, реалізація стратегій для розвитку жіночого кіберспорту є важливим кроком для забезпечення рівності,

професійного зростання та розширення можливостей у цій сфері. Завдяки комплексним підходам, які включають активну медійну підтримку, розвиток інфраструктури, зменшення бар'єрів та залучення комерційної підтримки, жіночий кіберспорт матиме шанс закріпитися на світовій кіберспортивній арені. Це не лише сприятиме залученню нових учасниць та створенню інклюзивного середовища, але й підвищить популярність та фінансову привабливість кіберспорту в цілому. У кінцевому результаті, втілення цих стратегій допоможе сформувати різноманітну та стійку спільноту, яка просуватиме кіберспорт як майданчик рівних можливостей і соціальної відповідальності.

Висновки до розділу 1

Початок розвитку жіночого кіберспортивного руху мав великий вплив на його подальший розвиток. Змагання не тільки стимулювали зацікавленість до кіберспорту серед жінок, але й сприяли створенню спільноти, яка підтримує рівність у цій індустрії, долає упередження та формує позитивний імідж жіночого кіберспорту у світі.

Проведення першого жіночого кіберспортивного турніру привернуло увагу не лише гравців, а й медіа та громадськості, які розглядали його як один із засобів зміцнення позицій жінок у кіберспортивній індустрії. Внаслідок такого зростання інтересу до жіночих команд почався процес створення спеціальних ліг та турнірів для жінок у кіберспорті. Саме завдяки CPL жінки в кіберспорті отримали можливість змагатися в умовах, які сприяли їхній активній участі, що в підсумку призвело до більшої підтримки, інвестицій і нових можливостей для розвитку жіночого кіберспорту у світі.

Крім того, зростання підтримки з боку великих брендів та партнерів забезпечує фінансування та медійне висвітлення, що вкрай важливо для формування позитивного іміджу жіночого кіберспорту та популяризації його серед глядачів та гравчинь. Відтак, дії міжнародних організацій мають

важливий вплив на формування умов для участі жінок у кіберспортивних подіях і розширення їхніх можливостей у цій галузі.

Загалом, завдяки підтримці міжнародних організацій, популярності великих турнірів та залученню спонсорів і ЗМІ, жіночий кіберспорт отримав значний імпульс для зростання. Це забезпечило краще фінансування, ширші можливості для участі, збільшення аудиторії та зростання професійного рівня, що у перспективі сприятиме рівним умовам для жінок у цій галузі.

Загалом великі змагання в кіберспорті сприяють розвитку жіночого напрямку, створюючи сприятливе середовище для гравчинь і комерційних можливостей для спонсорів та партнерів. Такі заходи стимулюють культурні зміни, підтримуючи різноманітність у кіберспорті та підвищуючи його інклюзивність для всіх.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи дослідження

В ході дослідження здійснювався аналіз організації та проведення змагання в кіберспортивній дисципліні Dota 2 з використанням таких методів дослідження:

1. аналіз науково-методичної літератури та даних мережі Інтернет;
2. аналіз протоколів змагань;
3. опитування;
4. контент-аналіз;
5. спостереження;
6. методи математичної статистики;
7. метод узагальнення.

2.1.1. Аналіз науково-методичної літератури та даних мережі Інтернет. Аналіз науково-методичної літератури та даних мережі Інтернет проводився з метою створення повної уяви про стан об'єкту та предмету досліджень, для вирішення завдань щодо визначення актуальних проблем з організації та проведення змагань в кіберспортивних дисциплінах.

Вивчено та проаналізовано 52 літературних джерела та даних мережі Інтернет. Опрацьовано нормативні документи.

Вивчено стан питання щодо організації та проведення змагання в кіберспортивній дисципліні Dota 2.

2.1.2. Аналіз протоколів змагань дозволив виявити результативність виступів жінок в кіберспорті, розмір призових та кількість проведених турнірів, що дозволило встановити основні проблеми жіночого кіберспорту.

Було проаналізовано всі проведені турніри за 2022-2023 роки.

2.1.3. Опитування. Опитування жінок, які беруть участь у кіберспортивних командах, здійснювалося за допомогою анкетування для збору даних про їхній досвід, соціальні та психологічні бар'єри, з якими вони стикаються. За допомогою результатів даного анкетування вдалось виявити специфічні аспекти, такі як ставлення команди до жінок, рівень підтримки та мотивації, а також вплив соціальних стереотипів на їхню участь у кіберспорті. дізнатися про особисті переживання, внутрішні бар'єри, стратегії подолання труднощів і способи адаптації в команді. Також дозволило виявити особливості командної динаміки та культурних відмінностей у ставленні до гендерної різноманітності. В анкетуванні взяли участь 37 спортсменів. Метод опитування у цьому дослідженні було застосовано для збору інформації про досвід, потреби, мотивацію та труднощі, з якими стикаються жінки в кіберспорті, а також для оцінки чинників, які впливають на їхню результативність і взаємодію в команді.

2.1.4. Контент-аналіз. Вивчення соціальних медіа, коментарів, публікацій у спеціалізованих кіберспортивних спільнотах та новинних ресурсах допоміг зрозуміти, як представлено жінки в кіберспорті, які стереотипи існують у суспільстві та як аудиторія реагує на участь жінок у змаганнях. Контент-аналіз також дозволив оцінити медійне представлення жінок у цій сфері.

2.1.5. Спостереження. Метод педагогічного спостереження було використано у дослідженні для збору якісних даних про особливості тренувального процесу та участі жінок у кіберспорті, а також для вивчення специфіки їх взаємодії в команді під час тренувань і змагань.

Аналізувались поведінка та дії спортсменок у реальних умовах тренувань і змагань. Здійснювалася фіксація ключових моментів дослідження та всі зібрані дані фіксувалися у вигляді протоколів із подальшим аналізом.

Спостереження дозволило зрозуміти, як жінки реагують на типові ситуації в кіберспорті, зокрема на складні ігрові етапи чи організаційні виклики, як формується взаємодія в жіночих кіберспортивних командах, які чинники впливають на комунікацію та ефективність гри, дозволив оцінити відповідність тренувальних практик потребам жіночих команд і їхній вплив на розвиток технічних і тактичних навичок.

2.1.6. Методи математичної статистики. У цьому дослідженні було використано методи математичної статистики для обробки даних, отриманих під час анкетування, та інших дослідницьких процедур. Статистична обробка отриманих даних проведена з застосуванням інтегрованого пакета прикладних програм. При аналізі отриманих даних використовували метод середніх величин (використовувався для оцінки середніх показників впливу різних чинників (наприклад, мотиваційних, організаційних або технічних) на участь жінок у кіберспорті, що дозволило визначити загальні тенденції серед відповідей респондентів); статистична перевірка гіпотез (використовувалася для підтвердження чи спростування припущень, зроблених на основі попереднього аналізу: наприклад, перевірка, чи є гендерні стереотипи основною перешкодою для жінок у кіберспорті); описова статистика [20, 32]. Для розрахунків використовували стандартні пакети Statistica 6.0. (Stat Soft), MS Excel.

Перевірка гіпотези про відповідність вибірових показників закону нормального розподілу виконувалася за допомогою критерію узгодженості Шапіро–Уілкі. В усіх випадках розподіли відповідали закону нормального розподілу. Величину рівня значущості p приймали рівною 0,05.

2.1.7. Метод узагальнення. Цей метод був використаний для систематизації та інтерпретації отриманих даних, а також для формування висновків на основі результатів дослідження. Завдяки цьому методу вдалось визначити спільні тенденції та фактори, що впливають на участь жінок у кіберспорті, зокрема в аспектах змагального та тренувального процесу та мотиваційних чинників. На основі узагальнених результатів сформовано підходи до організації жіночих кіберспортивних команд та підвищення ефективності їхньої діяльності. Цей підхід дозволив інтегрувати всі результати в цілісну картину та запропонувати рішення для розвитку жіночого кіберспорту.

2.2. Організація дослідження.

Процес дослідження було розподілено на три ключові етапи, кожен із яких охоплював конкретні завдання, методи та терміни виконання.

Перший етап (жовтень 2023 р. – лютий 2024 р.) - на цьому етапі було обрано тему дослідження, поставлену мета та завдання, визначено методи дослідження. Проведено аналіз науково-методичної літератури з тематики кіберспорту, гендерної рівності в спорті та соціальних стереотипів. Вивчено досвід організації жіночих кіберспортивних змагань у різних країнах. Також здійснено аналіз особливостей участі жінок у кіберспорті, зокрема бар'єрів та викликів. На основі отриманих теоретичних даних було розроблено анкету для проведення опитування кіберспортсменок, тренерів та експертів у галузі кіберспорту. Підготовка першого розділу роботи, що включає теоретичний аналіз та обґрунтування актуальності теми.

Другий етап (березень – липень 2024 р.) - визначено значимість чинників, що впливають на успішність жіночих кіберспортивних команд (фінансова підтримка, доступ до тренувальної інфраструктури, психологічний комфорт тощо); проведено анкетування; обробка отриманих даних за

допомогою статистичних методів. Підготовка другого і третього розділів, що включають аналіз зібраних даних та рекомендації щодо розвитку жіночого кіберспорту.

Третій етап (серпень – листопад 2024 р.) - на завершальному етапі було узагальнено та інтерпретовано отримані результати. Проаналізовано вплив спеціалізованих жіночих змагань на інтеграцію жінок у кіберспортивну спільноту. Розроблено практичні рекомендації для організаторів турнірів, тренерів та спонсорів. Остаточне оформлення кваліфікаційної роботи, включно з графічними матеріалами, таблицями та діаграмами. Здійснено підготовку презентації та доповіді для захисту роботи.

РОЗДІЛ 3

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ЖІНОЧОГО КІБЕРСПОРТУ

3.1. Соціальні та психологічні аспекти участі жінок у кіберспортивних командах

У сучасному світі кіберспорт стрімко розвивається, перетворюючись на багатомільярдну індустрію, що приваблює не лише молодь, але й широку аудиторію з різних вікових і соціальних груп. Водночас кіберспорт як сфера професійної діяльності переважно асоціюється з чоловічим середовищем, хоча кількість жінок, зацікавлених у цій галузі, невпинно зростає. Однак для жінок-кіберспортсменів існує низка соціальних і психологічних бар'єрів, які ускладнюють їхній шлях до професійної реалізації.

Ця проблема стає дедалі актуальнішою в умовах, коли гендерна рівність набуває великого значення в різних сферах суспільного життя, зокрема в кіберспорті. Незважаючи на визнання проблеми гендерних стереотипів і дискримінації, жінки в кіберспортивних командах часто зіштовхуються з упередженим ставленням, недооцінкою професійних навичок і недостатньою соціальною підтримкою. Це впливає не лише на їхнє психічне здоров'я і мотивацію, але й на загальний розвиток індустрії, яка потенційно втрачає талановитих гравців через гендерну упередженість.

Вивчення соціальних та психологічних аспектів участі жінок у кіберспортивних командах дає змогу глибше зрозуміти, з якими труднощами вони стикаються, які механізми дозволяють їм долати ці виклики та які умови є необхідними для створення рівноправного середовища. Такий підхід також допоможе визначити шляхи, що сприятимуть залученню більшої кількості жінок у кіберспорт та їхній інтеграції в команди, забезпечуючи кращу різноманітність і баланс у цій сфері.

Гендерні дослідження в кіберспорті часто зосереджені на вивченні стереотипів, що існують у суспільстві та кіберспортивних спільнотах. Наприклад, деякі дослідження вказують на те, що жінки-кіберспортсмени часто зіштовхуються зі стереотипами, які ставлять під сумнів їхні професійні якості [23, 26, 27]. Дослідники також відзначають явище "геймінг-культури", яка історично була чоловічою і часто ворожою до жінок [4, 28, 30]. Це сприяє дискримінації на різних рівнях, від соціальної стигматизації до обмежених можливостей для участі та просування в кіберспортивній індустрії.

Сьогодні жінки становлять лише невелику частину від загальної кількості професійних кіберспортсменів [40]. Це обумовлено як історичним чоловічим домінуванням у цій сфері, так і браком рольових моделей для жінок, які могли б мотивувати і надихати. Відомо, що коли жінки не бачать прикладів успішних гравців своєї статі, це може знижувати їхню мотивацію, посилюючи відчуття, що кіберспорт — це "не для них". В той же час вони часто стикаються з підвищеним рівнем стресу і тривожності через соціальні очікування та необхідність "доводити" свої здібності перед чоловічою аудиторією та колегами. Психологічні дослідження відзначають, що такий стрес може мати негативний вплив на впевненість у собі, самооцінку та навіть на результати в змаганнях.

Ряд авторів відзначають [24, 27, 36], що наявність жінок у змішаних кіберспортивних командах сприяє розвитку більш здорової командної динаміки, кращої комунікації та зниженню конфліктів. Проте в інших дослідженнях [21, 23, 25] відзначається, що жінки можуть відчувати себе відокремленими від команди через гендерні упередження. Це може призводити до труднощів у побудові довірливих відносин із колегами та впливати на рівень командної згуртованості.

Аналіз медійних джерел показує, що жінки у кіберспорті зазвичай зображуються як менш кваліфіковані, і їхній досвід часто недооцінюється. Дослідження соціальних мереж, преси та інших медіа ресурсів демонструє, що

висвітлення жінок-кіберспортсменів часто фокусується на їхньому зовнішньому вигляді або особистому житті, а не на професійних досягненнях, що також сприяє поширенню гендерних стереотипів.

Першим етапом дослідження був аналіз соціальних аспектів участі жінок у кіберспорті, що дозволив нам виділити основні причини та наслідки гендерних нерівностей у цій галузі, які ми представили у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Соціальні аспекти участі жінок у кіберспорті та наслідки гендерних нерівностей у цій галузі

№	Соціальні аспекти	Причини та наслідки
1	Гендерні стереотипи та упередження	Кіберспорт все ще вважається "чоловічою" сферою діяльності, що обумовлено стереотипами про "більш природні" здібності чоловіків у відеоіграх. Жінки стикаються з соціальними упередженнями щодо своєї компетентності та часто змушені "доводити", що можуть грати на рівні з чоловіками. Такі стереотипи не тільки обмежують їхню участь, але й негативно впливають на їхню мотивацію і впевненість.
2	Дискримінація та цькування (геймінг-культура)	Кіберспортивна культура часто містить елементи дискримінації, анонімного цькування та ворожості щодо жінок. Це виявляється у вигляді токсичних коментарів, образливих висловлювань або навіть переслідування в онлайн-середовищі, особливо під час трансляцій та спільних ігрових сесій. Таке середовище створює додаткові труднощі для жінок, які прагнуть досягти успіху в кіберспорті.
3	Недостатнє представлення та обмежені можливості	Жінки в кіберспорті часто стикаються з обмеженими можливостями для професійного зростання та розвитку, включаючи меншу кількість турнірів, спонсорських контрактів і запрошень до кіберспортивних команд. Дослідження показують, що через це жінкам важче побудувати стабільну кар'єру в кіберспорті та конкурувати на рівних умовах із чоловіками.
4	Рольові моделі та жіночі спільноти	Участь жінок у кіберспорті покращується завдяки організації жіночих кіберспортивних турнірів, спільнот та організацій, що підтримують гендерну рівність у кіберспорті. Такі спільноти допомагають жінкам адаптуватися, обмінюватися досвідом і боротися з дискримінацією.

Продовження таблиці 3.1

5	Соціальні мережі та медіавплив	Медіа часто висвітлюють жінок-кіберспортсменів менш професійно, зосереджуючись на їхньому зовнішньому вигляді чи особистому житті, а не на спортивних досягненнях. Це обмежує їхнє сприйняття як професіоналів і сприяє формуванню негативних стереотипів у суспільстві.
6	Гендерні відмінності у командній динаміці	Жінки можуть стикатися з труднощами у змішаних командах через різні підходи до спілкування та співпраці. Наприклад, жінки часто відчують потребу адаптувати свою поведінку, щоб відповідати груповим очікуванням або уникати конфліктів. Проте наявність жінок у командах може позитивно впливати на командну атмосферу, роблячи її більш інклюзивною та відкритою до різних стилів гри та комунікації.
7	Формування жіночих команд і турнірів	Багато організацій почали створювати окремі жіночі команди та турніри, щоб підтримати участь жінок у кіберспорті. Такі заходи можуть підвищувати впевненість жінок у собі та розширювати можливості для професійного розвитку.

Загалом, зазначені соціальні аспекти участі жінок у кіберспорті, відображають комплексні виклики, пов'язані з гендерною нерівністю, стереотипами та соціальною адаптацією, що вказує на необхідність подальшої роботи для створення більш інклюзивного середовища, де жінки зможуть реалізовувати свій потенціал без соціальних бар'єрів.

Соціальні аспекти участі жінок у кіберспорті свідчать про наявність комплексних викликів, пов'язаних з гендерною нерівністю, стереотипами та питаннями соціальної адаптації. Ці аспекти підкреслюють необхідність цілеспрямованих зусиль для побудови інклюзивного середовища, яке сприятиме розвитку жіночого потенціалу в кіберспорті, усуваючи існуючі бар'єри. Робота в цьому напрямку може включати освітні ініціативи, програми підтримки та інструменти боротьби з упередженнями, що дозволять жінкам розвиватися та реалізовуватися в професійному кіберспорті на рівних засадах.

Другим етапом даного дослідження стало вивчення психологічних аспектів участі жінок у кіберспорті, оскільки вони пов'язані з емоційним та ментальним благополуччям гравців, а також із тим, як різні фактори впливають на їхню участь і успіх у цій галузі. На основі аналізу даних спеціалізованої літератури нами були виділені кілька основних психологічних аспектів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Психологічні аспекти участі жінок у кіберспорті та наслідки
гендерних нерівностей у цій галузі**

№	Соціальні аспекти	Причини та наслідки
1	Психологічний тиск і тривожність	Жінки в кіберспорті часто зіштовхуються з підвищеним рівнем стресу та тривожності через потребу відповідати високим очікуванням, через можливість стати об'єктом критики, через потребу "доводити" свою компетентність, щоб уникнути стереотипного ставлення з боку колег і глядачів. Це може викликати тривогу, перфекціонізм та страх невдачі, що негативно впливає на впевненість у собі та ігрові результати.
2	Вплив негативних коментарів і хейту	Жінки-кіберспортсмени зазнають впливу коментарів та образ, що можуть завдати емоційної шкоди. Постійний вплив негативу може призводити до розвитку депресивних симптомів, зниження самооцінки та навіть до вигорання. Хейт і критика також можуть призвести до того, що жінки обмежують свою участь у кіберспорті або стають менш активними в онлайн-спільнотах.
3	Синдром самозванця	У жінок-кіберспортсменок часто спостерігається синдром самозванця — психологічне явище, коли людина сумнівається у своїх здібностях і боїться, що оточення "викриє" її некомпетентність (особливо поширене серед жінок, що грають на високому рівні, адже вони можуть відчувати, що їхня присутність у кіберспорті є випадковістю або що їхні досягнення недооцінені). Це явище тісно пов'язане з тривожністю, низькою самооцінкою та страхом помилитися.
4	Соціальна підтримка та почуття приналежності	Позитивне соціальне середовище сприяє зниженню стресу, підвищенню мотивації та покращенню загального психологічного благополуччя. Однак жінки часто відчують себе ізольованими в змішаних командах через брак розуміння або підтримки, що може негативно впливати на їхню продуктивність і бажання залишатися в кіберспорті.

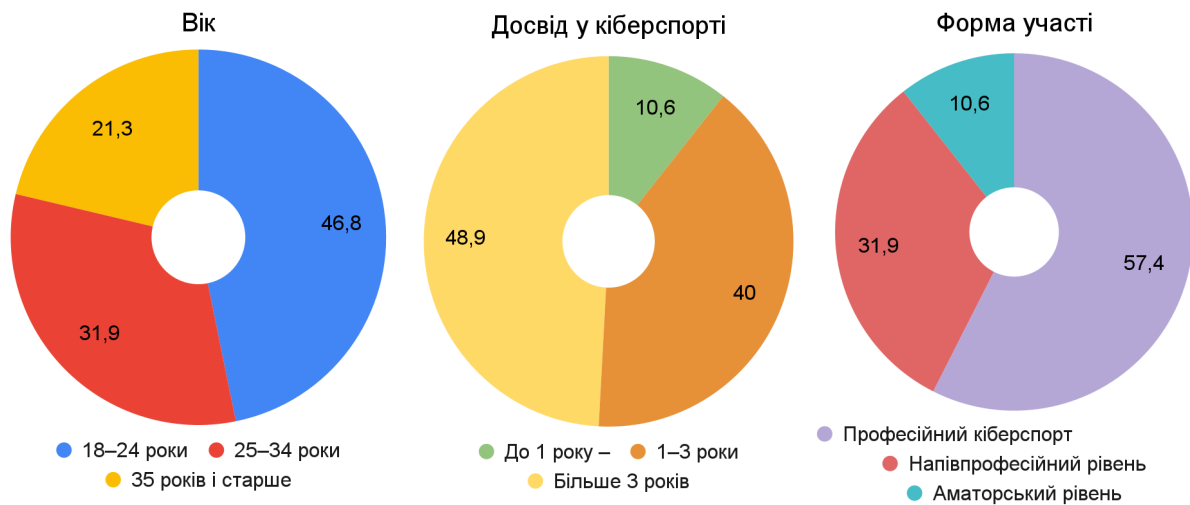
Продовження таблиці 3.2

5	Самооцінка та впевненість у собі	Жінки у кіберспорті нерідко мають нижчу самооцінку через відсутність рівноправного сприйняття та недостатню підтримку. Низька самооцінка може знижувати їхню впевненість у власних силах, що негативно впливає на їхні результати та бажання продовжувати кар'єру. Це також може сприяти виникненню внутрішнього конфлікту, коли гравці змушені вибирати між своєю любов'ю до кіберспорту і потребою захищатися від негативних переживань.
6	Мотивація внутрішня стійкість та	Жінки, які досягають успіху в кіберспорті, часто мають високу внутрішню мотивацію та стійкість, що дозволяє їм подолати зовнішній тиск і стереотипи. Висока мотивація допомагає їм справлятися з труднощами та продовжувати кар'єру, незважаючи на виклики. Внутрішня стійкість та здатність адаптуватися до складних умов, як ключових факторів для успішної інтеграції жінок у кіберспорт, має ключове значення.
7	Вигорання	Через постійний стрес, змагання та емоційний тиск жінки-кіберспортсмени схильні до емоційного вигорання. Це явище може бути пов'язане як із фізичною, так і з емоційною втомою, викликаною напруженим графіком тренувань, участю в турнірах та необхідністю постійно відповідати очікуванням, що може призвести до відходу з кіберспорту або до зниження загального рівня залученості.

Загалом, психологічні аспекти участі жінок у кіберспорті відображають багатогранний набір викликів і факторів, що впливають на їхнє ментальне здоров'я, мотивацію та здатність долати перешкоди [2, 5, 15]. Дослідження цих аспектів допомагає краще зрозуміти, як можна створити сприятливі умови для жінок у кіберспорті, забезпечити підтримку і сприяти їхньому успішному розвитку в цій сфері.

Для глибшого розуміння специфічних викликів, з якими стикаються жінки в кіберспорті, нами було проведено опитування 47 учасниць, які беруть участь у кіберспортивних змаганнях у складі жіночих команд (рис.3.1). Аналіз респондентів у цьому дослідженні показав, що більшість опитаних - це жінки віком 18–24 роки, з досвідом у кіберспорті понад три роки і, в основному, професійним рівнем участі. Тобто результати опитування відображають думку

достатньо молодій та досвідченій аудиторії, яка активно займається кіберспортом і прагне професійного розвитку в цій сфері.

Рис. 3.1. Контингент респондентів, що взяли участь у дослідженні

Опитування дозволило оцінити їхній ігровий досвід та окреслити коло соціальних і психологічних бар'єрів, що впливають на їхню участь у змаганнях (табл. 3.3). Зокрема, увагу було приділено таким аспектам, як синдром самозванця, емоційне вигорання, недостатня підтримка з боку оточуючих та можливі труднощі, пов'язані з гендерною упередженістю у кіберспортивній спільноті.

Це дозволило визначити спектр соціальних і психологічних бар'єрів, з якими жінки в кіберспорті стикаються під час участі в змаганнях, за рахунок висвітлення реальних викликів, що часто залишаються поза увагою загалу, та виявлення чинників, які стримують професійне зростання жінок у кіберспорті. Спектр досліджених бар'єрів включав також питання комунікації з колегами по команді, сприйняття критики, необхідність психологічної підтримки та інші аспекти, що можуть впливати на мотивацію та тривалість кар'єри жінок у кіберспорті.

Таблиця 3.3

Виклики, з якими стикаються жінки в кіберспорті

№	Показник	Кількість позитивних відповідей, %	
Соціально-ігровий досвід			
1	відчувають гендерну дискримінацію у сфері кіберспорту	85,1	
2	відчувають потребу "доводити" свою компетентність	72,3	
3	стикаються з негативними коментарями та цькуванням, що призводить до підвищеного рівня стресу	часто	48,9
		інколи	31,9
		рідко	12,8
		ніколи	6,4
	підтримка з боку колег по команді	дуже висока	12,8
		висока	29,8
		помірна	38,3
		низька	14,9
5	не мають доступу до рольових моделей або менторів	80,9	
6	відчувають синдром самозванця	часто	42,6
		інколи	27,7
		рідко	17,0
		ніколи	12,8
7	зазнавали емоційного вигорання	53,2	
8	відчуття тривожності перед публічними виступами або трансляціями	завжди	55,3
		інколи	36,2
		рідко	6,4
		ніколи	2,1
9	відчувають ізолюваність в своїй кіберспортивній команді або спільноті	57,4	
Стратегії подолання стресу			
1	механізми подолання стресу які використовують найчастіше	підтримка від інших гравців (спілкування)	53,2
		заняття фізичними активностями	38,3
		ніяких спеціальних методів	12,8
		професійна психологічна допомога	17,0
2	підтримка ідеї окремих жіночих турнірів	87,2	
3	важливість підвищення обізнаності про гендерну рівність у кіберспорті	85,1	

Отже в результаті нашого опитування було встановлено, що 85,1% жінок відчувають гендерну дискримінацію у сфері кіберспорту, а 72,3% відчувають потребу "доводити" свою компетентність. В той же час 48,9% часто стикаються з негативними коментарями та цькуваннями, що може призводити до підвищеного рівня стресу. А близько 60% жінок почуваються ізолюваними

у своїх командах, та більше 80% жінок-геймерів взагалі навіть не мають доступу до рольових моделей або менторів, що також може негативно відобразитись на результативності виступів жіночих команд та загалом мотивації до занять цим видом спорту.

Як показало опитування, в своїй кар'єрі, 42,6% жінок часто відчують синдром самозванця, та аж 53,2% спортсменок зазнавали емоційного вигорання, що свідчить про значний психологічний тиск і вплив емоційних факторів на жінок у кіберспорті. Синдром самозванця, який відчують 42,6% жінок, вказує на невпевненість у власних навичках і сумніви у досягненнях, що можуть бути спричинені недооцінкою з боку колег чи загальною атмосферою сумнівів у жіночій компетентності. Водночас 53,2% випадків емоційного вигорання свідчать про значні навантаження, тривалий стрес і відсутність достатньої психологічної підтримки. Це вказує на необхідність комплексних стратегій для покращення умов і психологічної підтримки спортсменок, а також створення більш рівноправного і комфортного середовища для жінок у кіберспорті.

Щодо стратегій подолання стресу, 53,2% респонденток наголошують на важливості підтримки з боку інших гравців, що допомагає створювати атмосферу взаєморозуміння і підтримки в команді. Водночас 38,3% звертаються до фізичних активностей, таких як спорт чи йога, для зниження рівня напруженості та відновлення балансу між роботою та відпочинком. Це свідчить про необхідність розробки комплексних програм підтримки в кіберспорті, які б включали як психологічну допомогу, так і заохочували фізичну активність для збереження емоційної стійкості спортсменок.

При цьому 87,2% учасниць підтримують ідею окремих жіночих турнірів, що вважається важливим для створення можливостей для жінок конкурувати на рівних та розвивати свої навички в комфортному середовищі. Разом з тим, 85,1% респонденток вважають, що підвищення обізнаності про гендерну рівність у кіберспорті також має позитивне значення для зміни сприйняття

ролі жінок у цій сфері. Ці ініціативи можуть допомогти подолати існуючі бар'єри, сприяючи більшій інклюзії та рівноправності, а також формуванню позитивного середовища для всіх гравців.

Отримані результати дозволили окреслити найбільш критичні соціальні та психологічні бар'єри, з якими стикаються жінки. Ці дані допоможуть розробити рекомендації для підвищення рівня інклюзивності та підтримки в кіберспорті на наступних етапах дослідження.

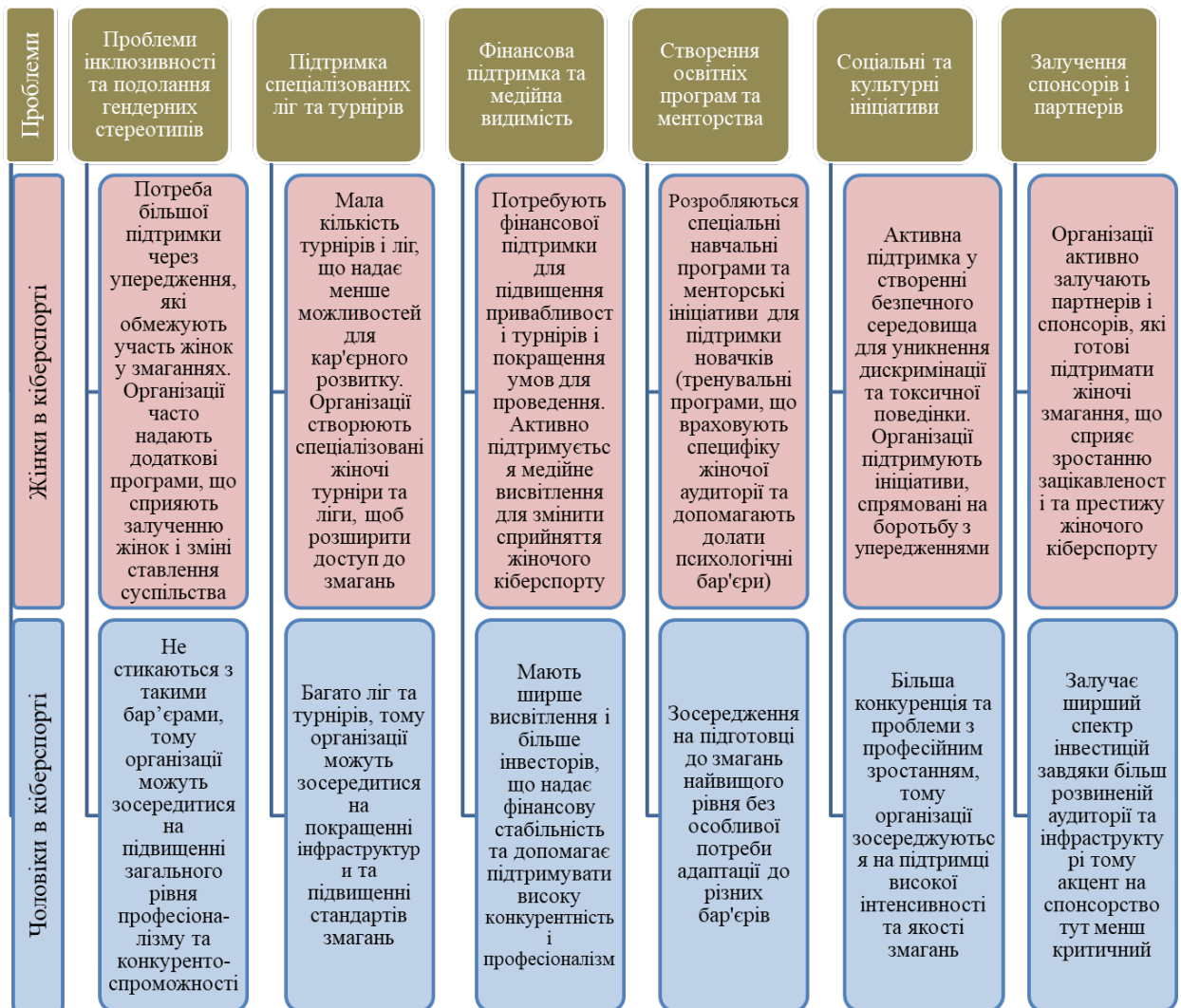
3.2. Специфіка організації жіночих кіберспортивних турнірів та ліг

У сучасному кіберспорті питання організації жіночих турнірів та ліг привертає дедалі більше уваги. Попри спільність деяких аспектів проведення кіберспортивних змагань, існує ряд специфічних відмінностей в організації турнірів для жінок та чоловіків. Це пов'язано з гендерними особливостями аудиторії, соціальними стереотипами, відмінностями у спонсорській підтримці та рівнем медійної уваги. Окремі жіночі турніри сприяють зниженню бар'єрів для участі жінок, формуванню комфортного середовища та розвитку навичок [2, 8, 29, 30].

Завдяки спеціалізованим лігам і турнірам для жінок організатори прагнуть забезпечити рівні можливості для всіх учасників, підвищуючи рівень залученості жінок у кіберспорті. Розглядаючи різницю в організації жіночих і чоловічих турнірів, можна визначити важливі аспекти, які впливають на популяризацію жіночого кіберспорту та його подальший розвиток.

Різниця у впливі кіберспортивних організацій на розвиток чоловічого та жіночого кіберспорту полягає насамперед у необхідності подолання бар'єрів і особливостей, притаманних жіночій та чоловічій аудиторії. Для визначення основних проблем нами було проаналізовано наукову літературу з даного питання, результати попередніх досліджень сфери кіберспорту, що дозволило

виділити ключові проблеми та аспекти впливу на розвиток жіночого та чоловічого кіберспорту (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Ключові проблеми та аспекти впливу на розвиток жіночого та чоловічого кіберспорту

Вплив на розвиток чоловічого та жіночого кіберспорту має свої відмінності, обумовлені соціальними, медійними та економічними аспектами. У чоловічому кіберспорті розвиток значно пришвидшується завдяки потужному спонсорському фінансуванню, широкому медійному висвітленню та меншому впливу стереотипів щодо гендеру. Змагання чоловічих команд

здебільшого приваблюють значну аудиторію, що створює сприятливі умови для інвестицій та підвищує їхню конкурентоспроможність.

Натомість жіночий кіберспорт часто стикається з певними обмеженнями, такими як упередженість, недостатня медійна підтримка і менший інтерес з боку спонсорів. Це уповільнює його розвиток, зменшуючи можливості для залучення нових учасниць та створення стабільних жіночих команд. Однак, коли жіночі змагання отримують підтримку великих організацій та ширше висвітлення, це має позитивний вплив: залучається більша аудиторія, зростає спонсорська зацікавленість, а жіночий кіберспорт отримує перспективи для розвитку на рівні зі своїм чоловічим аналогом.

Для жіночого кіберспорту організації зосереджуються на подоланні бар'єрів і розширенні доступу до можливостей. Чоловічий кіберспорт більше акцентується на посиленні конкуренції та розвитку високих стандартів. Обидва напрями розвиваються з урахуванням специфічних потреб аудиторії, що сприяє створенню інклюзивної кіберспортивної спільноти.

На основі проведеного нами дослідження, вдалось встановити, що загалом організація жіночих кіберспортивних турнірів та ліг має ряд особливостей пов'язаних зі створенням інклюзивного та комфортного середовища для жінок, які беруть участь у кіберспорті, де необхідно враховувати певні ключових аспектів організації, що дозволять ефективно боротися з існуючими проблемами в цьому напрямку (рис. 3.2).

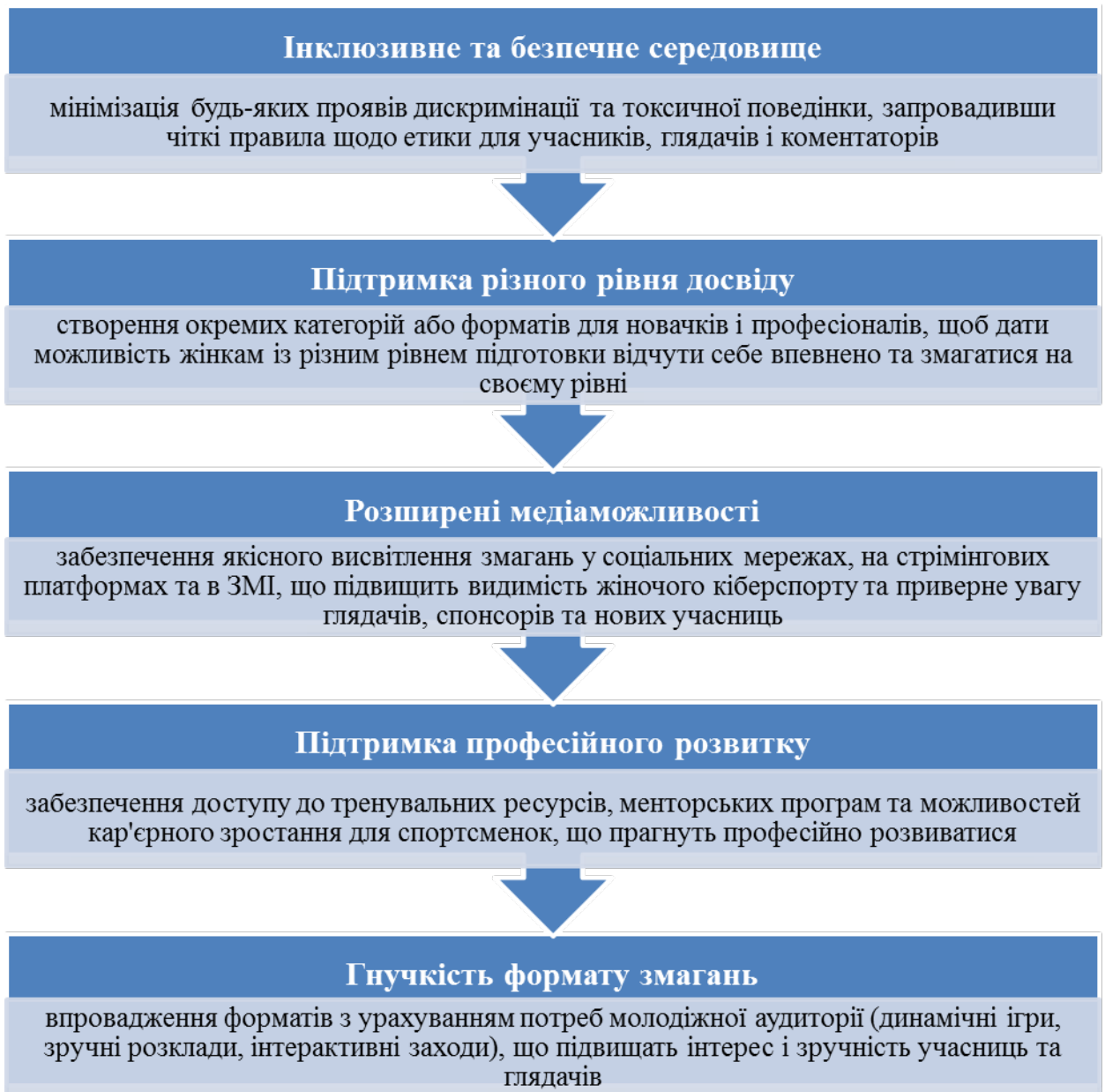
Сьогодні багато організаторів запроваджують окремі жіночі змагання, щоб сприяти рівності умов, підтримати новачків та посилити участь жінок у професійному кіберспорті. Такі турніри дозволяють створити безпечне середовище, де спортсменки можуть зосередитися на покращенні своїх навичок, підтримка з боку спонсорів або окремих брендів сприяє зростанню фінансових можливостей для проведення турнірів та збільшенню преміального фонду для учасниць.

В той же час жіночі турніри часто потребують спеціальних підходів до висвітлення та просування, щоб привернути увагу аудиторії та підвищити популярність змагань, оскільки проблема слабкої висвітленості успішності спортсменок в цьому виді спорту значно гальмує розвиток цього напрямку та сприяє збереженню негативних стереотипів щодо жінок в кіберспорті. В даному аспекті важливу роль відіграють соціальні мережі, стрімінгові платформи, різного роду інфлюенсери та медіа, що спеціалізуються на висвітленні кіберспорту. Збільшення медійності жіночих турнірів з кіберспорту може значною мірою вплинути на подолання гендерних стереотипів та упереджень, що, в свою чергу, сприятиме покращенню психологічного клімату в команді та підвищенню рівня довіри.

Проте не слід забувати і про належне забезпечення учасниць якісним обладнанням та комфортними умовами для гри, що також має велике значення на результативність виступів жінок в кіберспорті. Якісно підготувавши інвентар та місце проведення турнірні організатори дозволяють спортсменкам змагатися на рівних умовах з чоловіками, що виступають на професійному рівні.

Врахування зазначених аспектів, з їх особливостями організації, сприяє поступовому розвитку жіночих турнірів, залученню нових талантів, зниженню психологічних бар'єрів та формуванню інклюзивного кіберспортивного середовища.

Отже, підсумовуючи отримані результати, нами був запропонований підхід до організації жіночих турнірів в кіберспорті, що враховує найчастіші проблеми з якими стикаються жінки в цьому виді спорту (рис. 3.3). Організаційно цей підхід складається з кількох етапів на яких основною метою є вирішення визначених проблем.

Рис. 3.3. Підхід до організації жіночих турнірів в кіберспорті

Запропонований нами підхід дозволяє не лише створювати позитивний і комфортний досвід для учасниць, але й формувати велику зацікавленість аудиторії, що сприяє стійкому розвитку жіночого кіберспорту. Даний підхід до організації жіночих кіберспортивних турнірів має кілька важливих особливостей, що відрізняють його від традиційних підходів. Головна мета – забезпечити зручні, рівноправні й професійні умови, що враховують виклики, з якими стикаються жінки в кіберспорті. Для цього передбачається комплексна

підтримка, охоплюючи інфраструктуру, фінансування, медійне покриття й психологічну допомогу.

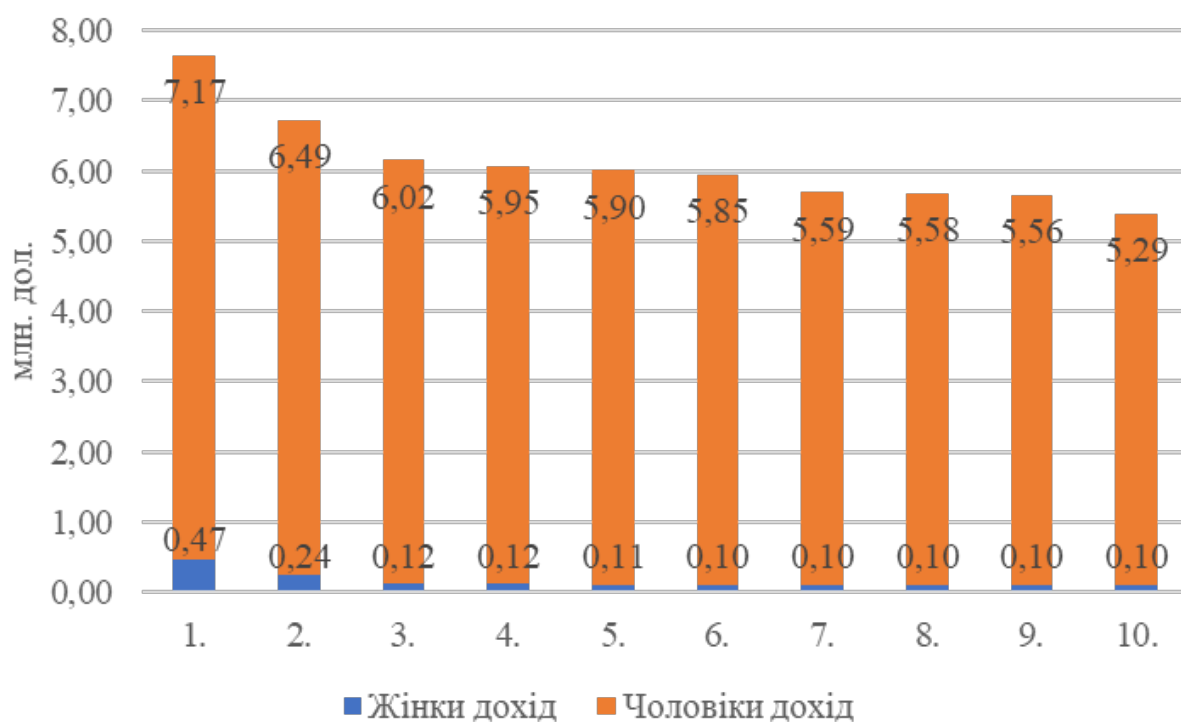
Отже, для успішного розвитку жіночого кіберспорту необхідно створити організаційні умови, які враховують не лише технічні та фінансові аспекти, але й психологічний комфорт, рівність можливостей та популяризацію турнірів. Залучення спонсорів, розширення медіапокриття та впровадження підтримки для учасниць не лише підвищують якість змагань, але й роблять жіночий кіберспорт більш інклюзивним та привабливим для нових гравців і аудиторії. Створення такого середовища сприяє рівноправному розвитку кіберспорту, де жінки мають можливість реалізувати свій потенціал, вносячи вагомий внесок у загальний розвиток індустрії.

Таким чином, можна стверджувати, що організація змагань для жінок у кіберспорті полягає в необхідності створення інклюзивного, безпечного та підтримуючого середовища, яке сприяє розвитку та залученню жінок на всіх рівнях підготовки. Слід звернути увагу на адаптацію формату до молоді аудиторії, підтримку новачків та професіоналів, забезпечення якісного медіависвітлення та доступу до кар'єрних можливостей. Також важливо запровадити правила, що сприятимуть уникненню токсичної поведінки та забезпечать психологічний комфорт. Це не лише допоможе розширити участь жінок, а й підвищить престиж жіночого кіберспорту в цілому.

Ще одним важливим аспектом є необхідність орієнтації на довгострокову підтримку й розвиток жіночих команд у кіберспорті. Організація змагань має включати інвестиції в ресурси для тренувань, стипендії, спонсорські контракти та менторські програми, що сприятимуть професійному росту гравчинь. Крім того, активне висвітлення успіхів жіночих команд у медіа допоможе руйнувати гендерні стереотипи та залучати нових учасниць. Таким чином, змагання мають не лише розважати, а й створювати платформу для рівноправного розвитку, надихаючи жінок брати активну участь у кіберспорті на професійному рівні.

3.3. Перспективи та виклики розвитку жіночого кіберспорту

Як вже зазначалось вище, розвиток жіночого кіберспорту супроводжується низкою специфічних викликів, які стоять на шляху до створення рівноправного та підтримувального середовища для жінок кіберспортсменів. Для підтвердження нерівноцінного відношення до чоловічого та жіночого кіберспорту ми порівняли доходи в цих напрямках кіберспорту, що дозволило встановити значну різницю у фінансових показниках між ними (рис. 3.4).

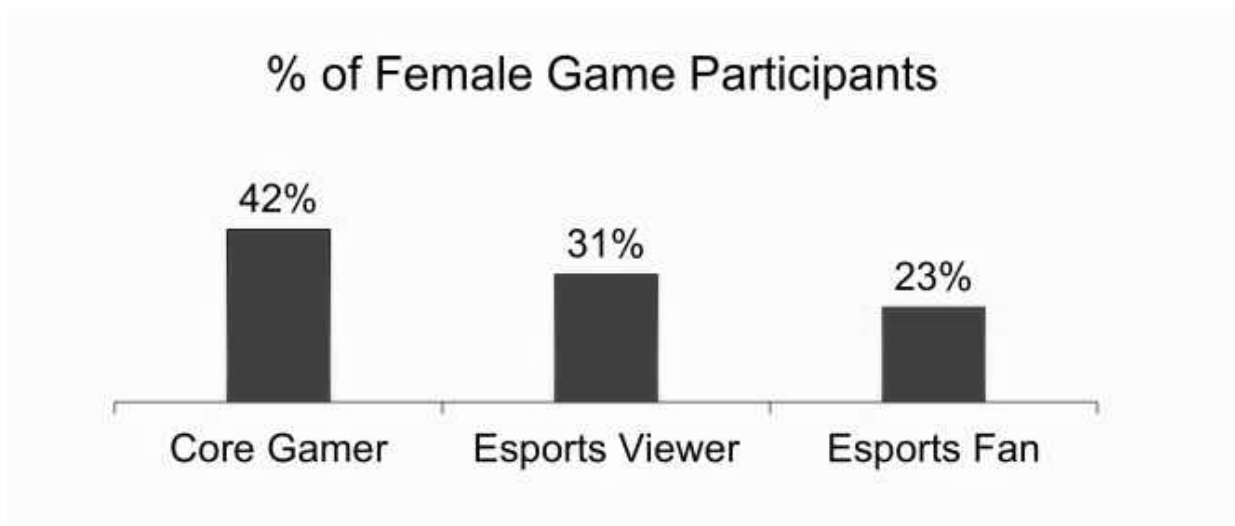
Рис. 3.4. Порівняння доходу в кіберспорті серед чоловіків та серед жінок (десятка кращих спортсменів)

Графік порівняння доходів у жіночому та чоловічому кіберспорті підтверджує загальні припущення щодо упередженості та значно нижчому забезпеченню жіночого напрямку в цьому виді спорту, в порівнянні з чоловічим. На основі аналізу літератури та результатів проведеного

опитування можна стверджувати, що таке становище пов'язано саме з обмеженими спонсорськими інвестиціями, меншою популярністю через низьке висвітлення в ЗМІ та гендерні стереотипи. Сьогодні чоловічі змагання, як правило, привертають більше уваги великих брендів та інвесторів, що забезпечує вищий рівень фінансування, більші призові фонди та загальний дохід для гравців, а за рахунок більшого висвітлення у медіа та на стримінгових платформах, ще додатково підвищується їх фінансова пропозиція. Саме в чоловічому кіберспорті, за рахунок вищої висвітленості постійно зростає і без того величезна аудиторія, що додатково збільшує його комерційну привабливість і стимулює вищі доходи наприклад від реклами, трансляцій чи продажу квитків на турніри, на противагу жіночому кіберспорту, де досі в суспільстві зберігаються стереотипи про менш високу конкурентоспроможність жіночого кіберспорту, що також значно впливає на рівень підтримки з боку спонсорів та організаторів.

Аналіз жіночої кіберспортивної аудиторії аналітичною агенцією EsportsCharts (рис. 3.5) показав, що кількість гравців є значно більшою ніж кількість прихильників цього напрямку, що підтверджує достатньо низьку популярність напрямку. Такий дисбаланс між кількістю гравчинь та залученістю аудиторії вказує на те, що аудиторія залишається недооціненою та свідчить про можливість активнішої роботи зі збільшенням медійного охоплення та залученням нових шанувальників.

Популярність цього напрямку обмежується недостатнім медіапокриттям, відсутністю яскравих турнірів, невисокою підтримкою спонсорів та наслідком гендерних стереотипів, які зменшують інтерес до жіночого кіберспорту, а загальне збільшення кількості прихильників можливе через кращу організацію подій, посилену роботу з медіа та залученням відомих брендів.

Рис. 3.5. Розподіл жіночої аудиторії в кіберспорті (EsportsCharts)

Отже, попри стрімкий приріст інтересу та підтримки, напрям жіночого кіберспорту досі зіштовхується з обмеженим доступом до ресурсів, стереотипами та браком підтримки, зокрема на професійному рівні. Деякі бар'єри, як-от недостатня медійна увага та труднощі з залученням спонсорів, уповільнюють прогрес і обмежують можливості жінок для повноцінної кар'єри у кіберспорті. Також залишається питання соціальної інтеграції гравчинь у колективи, де домінують чоловіки, і наявність гендерних упереджень, що створюють додатковий тиск. Розуміння та подолання цих викликів є критично важливими для подальшого успішного розвитку жіночого кіберспорту, що може сприяти не тільки зростанню кількості спортсменок, але й змінити загальний підхід до гендерної рівності в індустрії.

Саме тому на даному етапі нашого дослідження нами було встановлено основні виклики з якими стикаються жінки в кіберспорті (рис. 3.6), серед яких одне з перших місць займають гендерні стереотипи та певні упередження стосовно успішності виступів жінок в кіберспорті та їх конкурентоспроможності на професійному рівні серед (або в складі) чоловічих команд. Незважаючи на досягнення в інклюзивності, багато жінок досі стикаються зі стереотипами та дискримінацією, що спричиняє створення

психологічних бар'єрів та може значно знижувати мотивацію до участі у змаганнях різного класу.

Рис. 3.6. Виклики з якими стикаються жінки в кіберспорті

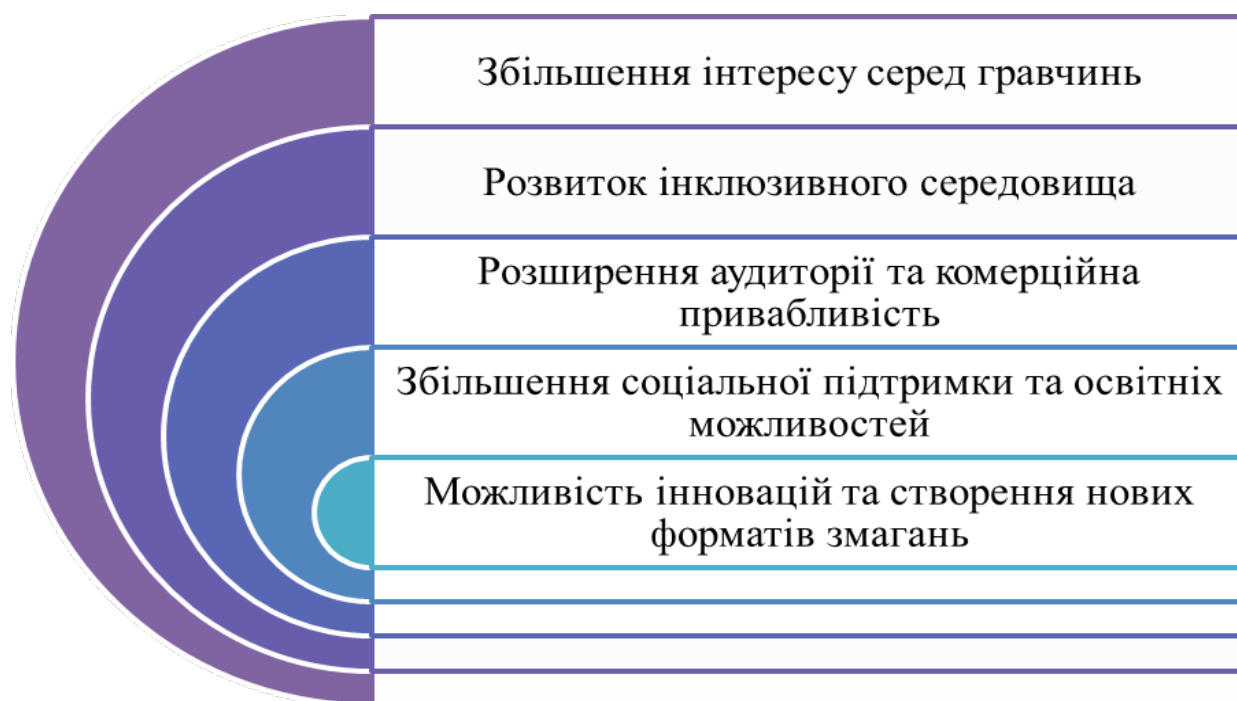
В порівнянні з чоловічим кіберспортом, у жінок менше можливостей брати участь у великих турнірах і змаганнях та значно нижча спонсорська підтримка, що обмежує розвиток їх кар'єри через фінансові труднощі (оскільки спонсори часто надають перевагу чоловічим змаганням) та загалом впливає на підготовку та можливість участі у міжнародних турнірах. В той же час, недостатня присутність жіночих змагань і команд у ЗМІ та на стрімінгових платформах також не сприяє підвищенню інтересу до жіночого кіберспорту серед аудиторії, що, в свою чергу, ускладнює залучення спонсорів і ширшої підтримки.

І саме через низьку зацікавленість цим напрямком наразі спостерігається недостатня підтримка з боку тренерського кадрового потенціалу для роботи з жіночими командами. Брак фінансування, висвітленості подій та інфраструктури в жіночому кіберспорті сприяє зниженню мотивації тренерів

та менеджерів працювати з в цьому напрямку. Жінкам часто бракує доступу до якісних тренерів, спеціалізованої інфраструктури та підтримки, що значно обмежує їхній розвиток у кіберспортивній кар'єрі та якість їх тренувального процесу.

В ході нашого дослідження було визначено, що завдяки ініціативам з боку великих кіберспортивних організацій, підтримці спонсорів і розширенню медійного покриття, жіночий кіберспорт може отримати потужний імпульс до розвитку. Водночас зростання цього напрямку залучає нових спортсменок, розширює спектр змагань і створює підґрунтя для формування більш інклюзивного середовища у кіберспорті, де кожна гравчиня може реалізувати свій потенціал на високому рівні.

Так, для реалізації третього завдання даного дослідження, на основі проведених опитування та спостереження, нами були визначені основні фактори впливу на розвиток жіночого кіберспорту (рис. 3.7).

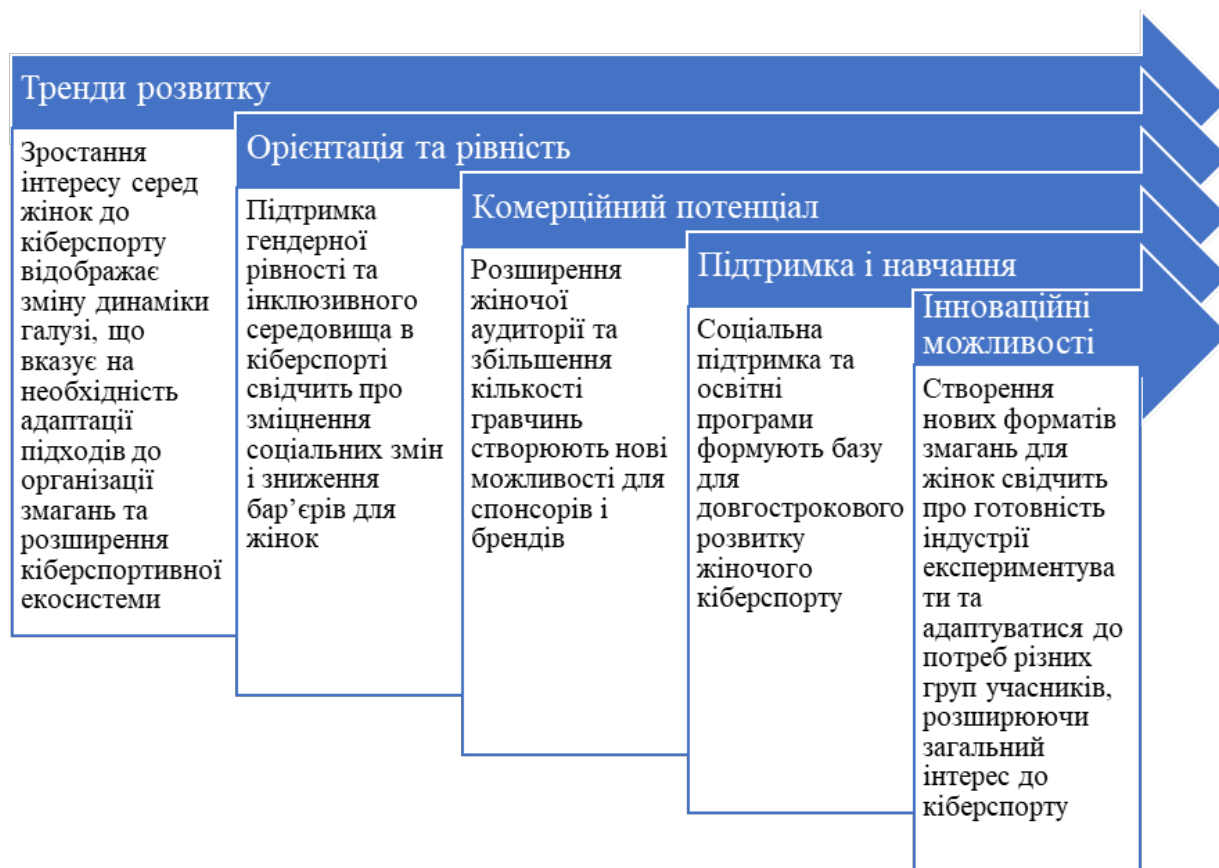
Рис. 3.7. Фактори впливу на розвиток жіночого кіберспорту

Як видно зі схеми на рис. 3.7, до основних аспектів слід віднести: збільшення інтересу серед спортсменок, розвиток інклюзивного середовища,

розширення аудиторії, збільшення соціальної підтримки та створення нових форматів змагань. Розвиток цих напрямків значно сприятиме росту кількості жінок, які цікавляться кіберспортом, що підвищує потенціал для створення нових команд, ліг і турнірів, які ,в свою чергу, формують основу для професійного розвитку та ширшої інтеграції жінок у кіберспортивну галузь. Залучення більшої кількості організацій та великих кіберспортивних брендів також сприятиме ширшій інклюзивності та реалізації принципу гендерної рівності, що дасть змогу подолати бар'єри та створити нові можливості для жінок у кіберспорті, як у професійній кар'єрі, так і на аматорському рівні.

Залучення жінок геймерів та глядацької аудиторії до жіночого кіберспорту шляхом залучення медійних засобів або демонстрації перспективних можливостей на професійному рівні відкриває новий комерційний потенціал для спонсорів, що стимулює підтримку подій, спрямованих на жіночу аудиторію, а також сприяє розвитку та впровадженню програм, що популяризують кіберспорт серед жінок. Тобто підвищення обізнаності про можливості в цій галузі сприяє розвитку навичок і забезпечує підтримку для тих жінок, що хочуть розвиватися у кіберспорті, а проведення турнірів з унікальними форматами, спрямованими саме на жіночу аудиторію, може підвищити загальний інтерес до кіберспорту як серед нових учасниць, так і привернути увагу широкої аудиторії, що також сприятиме загальному розвитку галузі.

Узагальнюючи отримані дані проведеного дослідження, нами було встановлено підхід до організації турнірів та активного розвитку жіночого кіберспорту (рис. 3.8).

Рис. 3.8. Підхід до організації турнірів для розвитку жіночого кіберспорту

Організація турнірів для жінок у кіберспорті вимагає урахування як загальних принципів управління спортивними подіями, так і специфічних аспектів, пов'язаних із гендерною рівністю, технічною підтримкою та створенням інклюзивного середовища. Такий підхід має на меті не лише популяризацію жіночого кіберспорту, а й стимулювання зростання професійної майстерності, залучення аудиторії та подолання бар'єрів у цій сфері.

Серед ключових елементів підходу було виділено: тренди розвитку; орієнтація на гендерну рівність; комерційний потенціал; підтримка та навчання; інноваційні можливості. Використання такого підходу може значно посприяти підвищенню професійного рівня гравчинь, формуванню позитивного іміджу жіночого кіберспорту, залученню ширшої аудиторії та

інвесторів, а також сприянню гендерній рівності у кіберспорті. Даний підхід забезпечує умови для гармонійного розвитку жіночого кіберспорту, підкреслює його значущість для індустрії та сприяє створенню рівних можливостей для всіх учасників. Інтеграція цих принципів дозволяє не лише розширити аудиторію, але й забезпечити довгострокове зростання кіберспорту як інноваційної та інклюзивної галузі.

Висновки до розділу 3

Попри поступове збільшення кількості жінок у кіберспорті, їхня участь все ще обмежена через соціальні та психологічні бар'єри, зокрема через гендерні стереотипи та недостатню підтримку. Існує потреба у подальших дослідженнях, які б охоплювали питання інтеграції жінок у кіберспорт, розробки програм підтримки та вивчення впливу змішаної статевої динаміки в командах.

Жінки у кіберспорті стикаються з різноманітними соціальними та психологічними бар'єрами, які можуть обмежувати їхню участь та впливати на психологічний стан. А отримані результати опитування свідчать про низку соціальних та психологічних проблем, з якими стикаються жінки у кіберспорті.

Комплексний підхід, який враховує гендерні особливості й потреби жінок кіберспортсменів, є ключовим для забезпечення рівних можливостей та розширення присутності жінок у кіберспорті. Такий підхід сприяє підвищенню якості змагань, підсилює довіру гравчинь до кіберспортивної спільноти й створює платформу для подолання стереотипів. Завдяки підтримці від спонсорів, медіа та інфраструктурним інвестиціям, організація жіночих турнірів закладає фундамент для стабільного розвитку жіночого кіберспорту, залучаючи нових гравчинь і збільшуючи аудиторію кіберспортивних заходів.

Розвиток жіночого кіберспорту потребує комплексного підходу, включаючи подолання упереджень, покращення фінансування,

медіапідтримки та розширення освітніх можливостей. Успішне подолання цих викликів здатне сформувати позитивні умови для інклюзивного зростання кіберспорту, відкриваючи нові можливості для жінок і сприяючи підвищенню популярності цього напрямку в усьому світі.

Відмінності між жіночим і чоловічим кіберспортом свідчать про необхідність стратегічних заходів для підвищення рівня фінансової підтримки жіночого кіберспорту, розширення його популярності та забезпечення гендерної рівності в індустрії. Врахування результатів проведеного аналізу може стати важливим інструментом для оцінки поточного стану і планування заходів, які сприятимуть досягненню гендерної рівності та розвитку жіночого кіберспорту в цілому.

Таким чином, результати дослідження показують, що основними завданнями є посилення комунікаційних стратегій, підвищення інтересу до жіночого кіберспорту серед різних категорій аудиторії та створення умов для рівноправного розвитку, а комплексний підхід до організації турнірів створює умови для розвитку жіночого кіберспорту, посилюючи його конкурентоспроможність і популярність.

РОЗДІЛ 4

ОБГОВОРЕННЯ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Особливості спеціалізованих турнірів та ліг для жінок полягають у створенні простору, який забезпечує безпечні умови та позитивний досвід для жінок-учасниць. Ці турніри допомагають подолати гендерні стереотипи, пропонуючи рівні можливості для змагань, і формують підтримувальне середовище для розвитку навичок і здобуття досвіду. Жіночі турніри часто акцентують увагу на комунікації, згуртованості та командній взаємодії, що сприяє створенню спільноти, де жінки можуть відчувати себе вільніше й упевненіше.

Крім того, спеціалізовані ліги надають можливість висвітлення та промоції жіночих команд, що стимулює зростання їхньої популярності, сприяє залученню спонсорів та забезпечує можливість виступати на професійному рівні. Інфраструктура та організація турнірів для жінок також часто враховують психологічні аспекти — такі як подолання стресу та розвиток мотивації — що сприяє формуванню середовища з підтримкою інклюзивних цінностей та розвитком соціальної спільноти у кіберспорті.

Особливості спеціалізованих кіберспортивних турнірів та ліг для жінок базуються на підтримці жіночої участі у кіберспорті, сприянні інклюзивності та наданні рівних можливостей. Ці особливості розширюють горизонти для жінок у кіберспорті, дозволяють інтегруватися у галузь без стигматизації, а також створюють позитивний простір для підвищення навичок і розвитку кар'єри.

Підтримка з боку спонсорів та брендів має суттєвий вплив на розвиток жіночого кіберспорту та його популяризацію. Загалом, підтримка з боку спонсорів і брендів сприяє стійкому розвитку жіночого кіберспорту, знімає

бар'єри для участі, сприяє професійному зростанню команд та популяризує кіберспорт серед ширшої аудиторії.

Медіапокриття та популяризація відіграють ключову роль у розвитку жіночого кіберспорту, сприяючи підвищенню видимості, залученню нової аудиторії та розширенню можливостей для гравців. Таким чином, медіапокриття та популяризація жіночого кіберспорту є важливими інструментами для зростання інтересу до нього, сприяння гендерній рівності в спортивному середовищі та залучення нових учасниць і спонсорів.

Гендерна рівність і боротьба зі стереотипами є важливими аспектами розвитку жіночого кіберспорту, зокрема для створення інклюзивного середовища, де жінки можуть розвивати свої таланти нарівні з чоловіками. Загалом, боротьба за гендерну рівність і подолання стереотипів у кіберспорті сприяє створенню відкритого та рівноправного середовища, де кожен може реалізувати свої таланти та досягати успіху, незалежно від статі. Це важливо як для залучення нових гравців, так і для формування позитивного іміджу кіберспорту як справедливого та інклюзивного спортивного напрямку.

Особливості інфраструктури та технічного забезпечення для жіночих кіберспортивних турнірів і ліг мають ключове значення, оскільки вони впливають на ефективність підготовки, комфорт і рівень змагань, а також сприяють створенню рівних можливостей для розвитку. Загалом, інфраструктура та технічне забезпечення відіграють ключову роль у створенні професійного та комфортного середовища, де кіберспортсменки можуть повноцінно реалізовувати свій потенціал, тренуватися на найвищому рівні та конкурувати нарівні з іншими командами.

Розвиток жіночого кіберспорту стикається з низкою викликів, які обмежують можливості для його повноцінного зростання. Серед основних бар'єрів – гендерні стереотипи, недостатнє медіапокриття та обмежений доступ до фінансування, що утримує інтерес спонсорів і гальмує розвиток спеціалізованих змагань. Брак підтримки з боку деяких кіберспортивних

організацій, упереджене ставлення у спільноті, а також менш розвинена інфраструктура створюють середовище, яке може демотивувати потенційних учасниць. Додатковим викликом є потреба в стратегіях підтримки ментального здоров'я, оскільки жінки в кіберспорті часто зазнають тиску через очікування та високий рівень змагальності. Подолання цих викликів вимагатиме значної роботи від усіх учасників галузі, але матиме значний вплив на створення інклюзивного середовища для гравців обох статей.

Жіночий кіберспорт сьогодні перебуває на етапі активного розвитку, поступово здобуваючи увагу як професійних гравців, так і широкої аудиторії. Зростання інтересу до участі жінок у кіберспортивних змаганнях стало помітною тенденцією, сприяючи формуванню нових можливостей для представниць у цій сфері. Окрім комерційної привабливості, цей напрямок також відкриває перспективи для гендерної інклюзивності, створюючи умови для розвитку рівних можливостей у кіберспорті.

Ця інформація свідчить про позитивну динаміку розвитку жіночого кіберспорту, яка відображає загальні тенденції до збільшення інтересу серед жінок. Зростання кількості гравчинь формує основу для створення нових команд, ліг та турнірів, що сприяє як професійному, так і аматорському залученню. Інклюзивність та підтримка гендерної рівності, що дедалі частіше проявляються у великих кіберспортивних організаціях, допомагають долати бар'єри та створювати нові можливості для жінок.

Жіночий кіберспорт також стає привабливим для спонсорів, відкриваючи комерційний потенціал для підтримки змагань і проєктів, орієнтованих на жінок. Розвиток освітніх програм і соціальної підтримки сприяє формуванню сприятливого середовища для залучення нових учасниць. Інноваційні підходи, такі як унікальні формати турнірів, підвищують інтерес і залучають нову аудиторію, що позитивно впливає на загальний розвиток галузі.

Ці процеси демонструють, що жіночий кіберспорт стає значущою частиною індустрії, з великим потенціалом для подальшого зростання та позитивних соціальних змін.

Для популяризації жіночого кіберспорту та створення сприятливих умов для його розвитку пропонується комплекс заходів, спрямованих на подолання бар'єрів, зміцнення інфраструктури й залучення нових учасниць. Створення окремих турнірів дозволяє жінкам-кіберспортсменкам виступати в комфортних умовах, уникаючи дискримінації та гендерних упереджень. Такі заходи сприяють розвитку навичок, формують підтримувальне середовище та допомагають долати стереотипи. Особливу увагу варто приділити створенню умов для згуртованості команд, налагодження комунікації та формування спільноти, де жінки можуть почуватися впевнено та реалізовувати свій потенціал.

Підтримка з боку брендів і спонсорів є ключовою для розвитку жіночого кіберспорту. Інвестування в інфраструктуру, організацію турнірів та підготовку команд дозволяє створити фінансово стабільне середовище для розвитку. Бренди можуть використовувати жіночий кіберспорт для просування своєї продукції та підкреслення підтримки інклюзивності, що сприятиме підвищенню популярності змагань і збільшенню кількості учасниць.

Активне висвітлення жіночого кіберспорту в медіа та соціальних мережах сприяє залученню нових гравців, глядачів і спонсорів. Публікація матеріалів про турніри, історії успіху гравців та команди допомагає руйнувати гендерні стереотипи та формує позитивний імідж кіберспорту як сфери з рівними можливостями.

Якісна інфраструктура є базою для професійного зростання. Створення сучасних тренувальних баз, забезпечення доступу до високопродуктивного обладнання та спеціалізованого програмного забезпечення дозволяє гравцям

готуватися на високому рівні. Важливим елементом також є технічна підтримка під час турнірів та заходів, що мінімізує ризики технічних проблем.

Подолання упереджень і створення інклюзивного середовища є основою для розвитку жіночого кіберспорту. Необхідно підтримувати рівний доступ до ресурсів, організовувати освітні заходи, спрямовані на розвінчання стереотипів, та залучати жіночі команди до участі в основних турнірах. Врахування аспектів ментального здоров'я є важливим для зменшення стресу та тиску, що часто супроводжують жінок у професійному середовищі. Надання консультацій психологів, проведення тренінгів із мотивації та управління емоціями сприятимуть формуванню комфортного та підтримувального середовища. Популяризація успішних жінок-кіберспортсменок створює приклади для наслідування, що мотивує нових гравців приєднуватися до галузі. Розповіді про їхній шлях, успіхи та виклики допомагають зруйнувати бар'єри, створюючи позитивний імідж жіночого кіберспорту.

Упровадження цих рекомендацій сприятиме сталому розвитку жіночого кіберспорту, забезпечить рівність можливостей і підвищить інтерес до галузі як серед гравців, так і серед глядачів. Це допоможе зміцнити кіберспорт як інклюзивний вид спорту, що відображає сучасні цінності та соціальні тенденції.

Результати дослідження підтверджують актуальність і важливість розвитку жіночого кіберспорту як самостійної складової загальної кіберспортивної екосистеми. Основні висновки, що випливають із отриманих даних, вказують на наявність багаторівневих бар'єрів та водночас значний потенціал для розширення участі жінок у цій сфері. Виявлено, що гендерні упередження та дискримінація залишаються ключовими викликами для жінок у кіберспорті. Жінки-кіберспортсменки частіше стикаються з недооцінюванням їхніх професійних навичок, токсичною поведінкою у

спільноті, а також меншою доступністю ресурсів. Це узгоджується із сучасними науковими підходами, які вказують, що соціальні стереотипи у спортивних та технологічних сферах формують бар'єри для рівноправної участі жінок. Водночас дослідження довело, що створення спеціалізованих турнірів та ліг сприяє боротьбі зі стереотипами, пропонуючи безпечний простір для змагань та розвитку.

Дані дослідження підтвердили, що медіапокриття жіночого кіберспорту значно впливає на його популяризацію та залучення спонсорів. Медіа створюють платформу для висвітлення успіхів жінок у кіберспорті, що позитивно позначається на сприйнятті гендерної рівності в спортивному середовищі. Залучення спонсорів, у свою чергу, забезпечує фінансову підтримку, доступ до якісної інфраструктури та можливість брати участь у міжнародних змаганнях. Проте спостерігається недостатня увага з боку великих брендів, що обмежує фінансові ресурси жіночих команд. Це корелює з висновками попередніх досліджень, які підкреслюють важливість інтеграції бізнесу у розвиток жіночого спорту.

Особливості інфраструктури і технічного забезпечення відіграють критичну роль у розвитку жіночого кіберспорту. Результати дослідження показали, що створення тренувальних баз, доступ до сучасного обладнання та стабільного інтернет-з'єднання позитивно впливають на рівень підготовки спортсменок. Водночас недостатня кількість таких баз і брак технічної підтримки в деяких регіонах створюють нерівні умови для розвитку жіночих команд. Врахування цих аспектів є необхідним для досягнення рівних можливостей.

Дослідження також висвітлило проблему психологічного тиску, з яким стикаються жінки-кіберспортсменки. Очікування від спільноти та висока конкуренція часто призводять до емоційного вигорання. Запровадження програм підтримки ментального здоров'я, зокрема консультацій із психологами, стало б ефективним засобом зменшення стресу та підвищення

мотивації. Крім того, створення спільнот і платформ для обміну досвідом сприятиме зміцненню соціальної підтримки.

Одним із ключових висновків є те, що спеціалізовані жіночі турніри та ліги сприяють формуванню інклюзивного середовища, де жінки можуть розвивати свої навички та конкурувати на рівних. Це підкреслює важливість інтеграції жіночих команд у змішані турніри, що дозволить досягти більшої інтеграції та сприйняття жінок у професійному кіберспорті. Також перспективним напрямом є залучення жінок до керівних ролей, що створить умови для більшої гендерної збалансованості на всіх рівнях кіберспорту.

Результати дослідження можуть слугувати основою для розробки стратегій розвитку жіночого кіберспорту. Важливою є роль міжнародних організацій, які мають активно підтримувати ініціативи, спрямовані на інтеграцію жінок у кіберспортивну спільноту. Подальші дослідження мають зосередитися на вивченні впливу таких ініціатив на загальну динаміку розвитку кіберспорту, а також на оцінці ефективності різних моделей фінансування і медіакампаній.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз історичних даних свідчить, що початкові зусилля щодо включення жінок у кіберспорт були спрямовані на створення спеціалізованих турнірів та ліг. Ці ініціативи дозволили не лише залучити більше жінок до кіберспорту, але й зруйнувати гендерні стереотипи. Фактори зростання популярності включають розвиток ігрових платформ, збільшення доступності технологій та формування громадських ініціатив із підтримки рівних можливостей.

Основними чинниками розвитку жіночого кіберспорту є: соціальна підтримка та гендерна рівність, що сприяють зниженню бар'єрів для участі; зростаюча комерційна привабливість, яка зацікавлює спонсорів і бренди у підтримці жіночих команд; медійна популяризація, яка забезпечує підвищення видимості та збільшення аудиторії. Такі ініціативи формують сприятливий ґрунт для залучення інвестицій, що дозволяє розвивати нові команди та змагання.

2. Підтримка від спонсорів і брендів відіграє значну роль, оскільки вона забезпечує фінансування та ресурсну підтримку для змагань, дозволяючи їм зростати та розширювати свою аудиторію. Медіапокриття жіночих змагань не лише популяризує ці події, але й сприяє розбудові образів гравчинь як моделей для наслідування, що, в свою чергу, мотивує нове покоління жінок приєднуватися до кіберспорту. Інвестиції в інфраструктуру та технічне забезпечення на жіночих турнірах допомагають підтримувати високі стандарти проведення подій, надаючи жінкам належні умови для комфортної участі, що сприяє їхньому рівноправному розвитку поряд з чоловічими турнірами.

3. Жіночий кіберспорт перебуває на етапі активного зростання. Наразі ключовими досягненнями є створення спеціалізованих турнірів, збільшення жіночої аудиторії та залучення спонсорів. Проте залишаються виклики,

зокрема недостатня популярність жіночого кіберспорту у порівнянні з чоловічим та наявність стереотипів.

Жіночий кіберспорт має величезний потенціал для розвитку за умови впровадження комплексних стратегій із подолання бар'єрів, популяризації та забезпечення ресурсів. Створення інклюзивного середовища, активна медійна підтримка та залучення брендів дозволять закласти фундамент для сталого зростання та інтеграції жіночого кіберспорту у глобальну кіберспортивну спільноту. Перспективи розвитку включають: розширення міжнародних турнірів із рівними умовами для жінок, збільшення інвестицій у інфраструктуру та навчальні програми, залучення нових форматів змагань і освітніх ініціатив, спрямованих на популяризацію кіберспорту серед жінок.

4. При організації кіберспортивних змагань для жінок важливо враховувати низку аспектів, які допоможуть створити рівні можливості для учасниць і забезпечити комфортні умови для змагань: технічне забезпечення та інфраструктура, комфортні умови для учасниць, залучення спонсорів та медіапідтримка, рівні можливості у правилах та регламенті, психологічна підтримка, безпека і комфорт для всіх учасниць, медіапокриття та популяризація, зворотний зв'язок та аналіз. Урахування цих факторів створить підтримуючу та професійну атмосферу для жінок у кіберспорті та сприятиме розвитку жіночих турнірів і ліг.

5. Комплексний підхід до організації жіночих турнірів є критично важливим для сталого розвитку жіночого кіберспорту, сприяючи як особистісному зростанню гравчинь, так і зміцненню кіберспортивної спільноти в цілому. При організації жіночих кіберспортивних турнірів важливе врахування всебічного підходу, спрямованого на створення умов для реалізації потенціалу спортсменок та підвищення їх статусу у кіберспорті. Такий підхід дозволить врахувати необхідність не лише проведення спеціалізованих змагань, але й створення інклюзивного простору, де жінки

можуть відчувати підтримку та впевненість, що сприяє їх професійному розвитку.

6. Завдяки підтримці спеціалізованих ліг, інвестиційним ініціативам, зростанню медійного покриття та залученню спонсорів, жіночий кіберспорт стає значущим напрямом, що інтегрується у світову кіберспортивну екосистему. Прогнозується, що подальший розвиток жіночих змагань може призвести до збільшення кількості професійних жіночих команд, покращення умов для тренувань та більшої участі жінок у турнірах на найвищих рівнях. Це сприятиме не лише збільшенню видимості жіночих команд і кіберспорту загалом, але й створенню рівноправного середовища, вільного від гендерних стереотипів.

Розвиток жіночого кіберспорту залежить від врахування ключових трендів, суспільних змін та комерційних можливостей. Організація турнірів із акцентом на гендерну рівність і інноваційність може стати рушійною силою для подолання бар'єрів, розширення аудиторії та стимулювання довгострокового зростання індустрії.

7. Розвиток жіночого кіберспорту має значний потенціал для зростання, оскільки все більше уваги приділяється питанням гендерної рівності та інклюзії в кіберспортивній індустрії. Перспективи відкриваються у кількох напрямках: від спеціалізованих турнірів та ліг до розвитку медіапокриття, що сприятиме популяризації жіночого кіберспорту та залученню нових гравців і спонсорів. Збільшення кількості команд, розширення освітніх ініціатив і створення комфортної інфраструктури для жінок можуть допомогти залучити молодих гравчинь, підтримуючи їх у кар'єрному зростанні та мотивації.

В той же час зміцнення спонсорської підтримки та увага з боку великих кіберспортивних організацій також допоможуть сформувати надійне підґрунтя для сталого розвитку жіночого кіберспорту. Ці перспективи вказують на можливість створення умов, за яких жінки зможуть досягати

нових вершин, роблячи кіберспорт рівноправнішою та різноманітнішою індустрією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анохін Е, Шинкарук О. Вплив глядацької аудиторії на змагальний результат в кіберспорті.. Молодь та олімпійський рух: Збірник тез доповідей XIV Міжнародної конференції молодих вчених, вересень 2022 року [Електронний ресурс]. Київ; 2022. с. 153–154
2. Білецький А. А. Гендерна рівність у кіберспорті: теорія і практика. // Наукові записки Національного університету фізичного виховання і спорту України. - 2020; 12(3): 45–52.
3. Булгаков М. Кіберспорт: історія та перспективи / Булгаков М. // Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії : матеріали II Всеукр. електрон. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Київ, 18 квітня 2019 р.).– Київ : НУФВСУ, 2019.– С. 270.
4. Гендерні відмінності у сприйнятті комп'ютерних ігор <https://www.lesmer.ru/blog/gender-differences>.
5. Гендерні медійні практики: Навчальний посібник із гендерної рівності та недискримінації для студентів вищих навчальних закладів /Колектив авторів. – Київ, 2014. – 206 с. – Електронний додаток: диск «Гендерні медійні практики», с.47.
6. Жінки в гейм-індустрії: цікаві факти та статистика <https://nachasi.com/videogames/2021/08/16/zhinky-v-gejm-industriyitsikavi-fakty-ta-statystyka-2/>.
7. Кіберспорт: монографія. Імас ЄВ, Борисова ОВ, Шинкарук ОА, редактори. Київ: Олімпійська література, 2021. 616 с.
8. Петренко І. В. Розвиток жіночого кіберспорту в Україні // Науково-практичний журнал “Сучасний спорт”. - 2022; 7(1): 35–41.
9. Попов С. С., Плахтій Р. С. Розвиток кіберспорту: перспективи і виклики. Кіберспорт та його вплив на сучасне суспільство // Львів: Національний університет; 2021.

10. Савчук В. О. Перспективи кіберспорту як новітньої спортивної галузі // Кіберспорт в Україні. - 2020; 1(3): 23–28.
11. Шинкарук О, Анохін Е. Характеристики кіберспорту як сучасного виду спорту: дефініція поняття «кіберспорт». Молодь та олімпійський рух: зб. тез доповідей XIV Міжнар. конф. молодих вчених, 19 травня 2021 року [Електронний ресурс]. Київ; 2021. с. 49–50.
12. Шинкарук О, Юхно Ю, Сергієнко К, Яковенко О. Міжнародний досвід розвитку кіберспорту. Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії: Матеріали II Всеукр. електронної конференції з міжнародною участю (18 квітня 2019 р.). Київ: НУФВСУ; 2019. с. 282–283.
13. Шинкарук О, Яковенко О. Обґрунтування підходу до формування екіпажів у веслуванні академічному // Теорія і методика фізичного виховання і спорту, 2014. - №4. - С. 23-27
14. Шинкарук О., Юхно Ю., Сергієнко К., Яковенко О. Міжнародний досвід розвитку кіберспорту // Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії: Матеріали II Всеукр. електронної конференції з міжнародною участю (18 квітня 2019 р.). Київ: НУФВСУ; 2019. С. 282–283.
15. Шинкарук Оксана, Бишевець Наталія, Сергієнко Костянтин, Яковенко Олена, Юхно Юрій, Строганов Сергій. Інформаційні технології та кіберспорт: інноваційний підхід до реабілітації військовослужбовців та ветеранів війни: навчально-методичний посібник. — К., 2024. — 174 с
16. ЯКОВЕНКО О., КУЛИКОВ А. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНО-МАСОВИХ ЗАХОДІВ У КІБЕРСПОРТІ / Молодь та олімпійський рух: Збірник тез доповідей XVII Міжнародної конференції молодих вчених, 7 травня 2024 року [Електронний ресурс]. – К., 2024. - С. 53-55

17. Яковенко О.О., Куликов А.К., Южно Ю.О. Розвиток кіберспорту в Україні / / Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, терапії та реабілітації: Матеріали VII Всеукраїнської електронної конференції з міжнародною участю (Київ, 31 травня 2024 р.) / ред. О. А. Шинкарук. – К.: НУФВСУ, 2024. – С. 189-190
18. Яковенко, О., Южно, Ю., Бишевец, Н., Завальнюк, В., Куликов, А. ОСОБЛИВОСТІ ТРЕНУВАЛЬНОЇ ТА ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КІБЕРСПОРТІ. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені МП Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), 2024, 5 (178): 227-231. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.5\(178\).45](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.5(178).45)
19. Antonova I. Challenges and opportunities for women in esports // International Esports Congress Proceedings. - 2021.
20. Byshevets N, Denysova L, Shynkaruk O, Serhiyenko K, Usychenko V, Stepanenko O, Syvash I. Using the methods of mathematical statistics in sports and educational research. Journal of Physical Education and Sport. 2019:19(3), Art 148: 1030-1034, DOI:10.7752/jpes.2019.s3148
21. Coates, D., & Parshakov, P. (2016). Team and individual tournaments: evidence on the structure of prizes in esports. (Higher School of Economics Working Paper No. WP BRP 138/EC/2016). Retrieved from <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2787819>
22. Esports: a monograph / [Andreieva O., Anokhin E., Bekar S., et al. / ed. by Y. V. Imas, O. V. Borysova, O. A. Shynkaruk] Kyiv: Olymp. 1-re, 2023. - 568 p.
23. Esports: Where are all the women? <https://www.bryterglobal.com/blog/esports-where-are-all-the-women>.
24. EsportsCharts: Women's esports audience analysis // Esports Research Review. 2022.

25. Female Esports League (FSL) <https://esportsfestival.asia/female-esportsleague-fsl>.
26. Female Esports Viewership Recap 2022 <https://escharts.com/news/femaleesports-2022-recap>.
27. Freeman, G., and Vaughan, D.J. (2017, October). Social support in eSports: Building emotional support and respectful support through instrumental support interactions in a fiercely competitive environment. In CHI PLAY '17 annual symposium on Computer-human interaction in gaming (pp. 435-447). doi:10.1145/3116595.3116635
28. Hunter S. Digital Natives: The Rise of Esport. URL: <https://www.parksassociates.com/bento/shop/samples/Parks%20Assoc%20Digital%20Natives%20Rise%20of%20Esports%20TOC.pdf>. (дата звернення: 08.11.2022).
29. Iakovenko OO, Shynkaruk OA, Byshevets NH. Organization of training process using modern technologies in a distance mode // Редакційна колегія, 2020. - P. 167.
30. Kihl L. A., Skinner J., Engelberg T. Examining gender equity in esports // Sport Management Review. - 2021; 24(2): 123–139.
31. Kozachuk, J., Foroughi, K.K., & Freeman, G. (2016, September). Studying eSports: An interdisciplinary approach. Proceedings of the Annual Meeting of the Society for Human Factors and Ergonomics (Vol. 60, No. 1, pp. 2118-2122). Sage CA: Los Angeles, CA: SAGE Publications.
32. Nataliia Byshevets, Olena Iakovenko, Olha Stepanenko, Kostyantyn Serhiyenko, Yuriy Yukhno, Nataliia Goncharova, Nataliia Blazhko, Mariia Kolchyn, Hanna Andriyenko, Nadiya Chyzhevskaya, Taras Blystiv. Formation of the Knowledge and Skills to Apply Non-Parametric Methods of Data Analysis in Future Specialists of Physical Education and Sports // Sport Mont, 2021. - V 19
33. Newzoo Global 2018 Global Esports Market Report – 2018 C. 1 – 28.

34. Newzoo Global Esports & Live Streaming Market Report. Available online: <https://newzoo.com/insights/trend-reports/newzoos-global-esportslivestreaming-market-report-2021-free-version/>.
35. Reitman, J.G.; Anderson-Coto, M.J.; Wu, M.; Lee, J.S.; Steinkuehler, C. Esports research: A literature review. *Games Cult.* 2020, 15, 32–50.
36. Ruvalcaba O., Ruvalcaba J., Kim A., Berzenski S.R., Otten M.P. Women’s Experiences in eSports: Gendered Differences in Peer and Spectator Feedback During Competitive Video Game Play // *Journal of Sport & Social.* 2018. P.201. URL: https://www.researchgate.net/publication/325156296_Women's_Experiences_in_eSports_Gendered_Differences_in_Peer_and_Spectator_Feedback_During_Competitive_Video_Game_Play
37. Shynkaruk O, Byshevets N, Iakovenko O, Serhiyenko K, Anokhin E, Yukhno Yu, Usychenko V, Yarmolenko M, Stroganov S. Modern Approaches to the Preparation System of Masters in eSports. *Sport Mont* 19 (2021) S2: 41–47. DOI 10.26773/ smj.210912
38. UPEA: Офіційна стратегія розвитку кіберспорту в Україні 2020–2025 // Українська асоціація кіберспорту; 2021.
39. Walker A., Stodden V. Women and esports: an overview // *Gaming Studies Journal.* - 2020; 15(4): 98–112.
40. <https://escharts.com>
41. <https://newzoo.com/>